

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Francouzská filologie

Hana Munzarová

Adjektiva s infinitivním doplněním

Vedoucí práce: PhDr. Olga Nádvorníková, Ph.D.

Bakalářská práce

Praha, 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Olga Nádvorníkové, Ph.D. nejen za cenné rady při vedení této bakalářské práce, ale především za lidské pochopení a její zaujetí pro téma.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....
podpis studenta

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou infinitivních doplnění adjektiv. Jejím cílem je analyzovat fungování atributivní konstrukce *être-Adj-Prép-VInf* v současné francouzštině a pokusit se vytvořit typologii přídavných jmen, která ji mohou tvořit.

První část popisuje různé přístupy, které jsou k této struktuře zaujímány. Nejprve je na ni nahlíženo z hlediska syntaktického, kde je věnována pozornost především funkci jednotlivých konstituentů a tzv. *tough*-konstrukcím, poté jsou zmíněny některé pojmy zavedené generativní gramatikou. Část věnovaná sémantickému přístupu ke konstrukci popisuje méně tradiční způsob třídění přídavných jmen, a následně je v ní představen koncept metonymické kompatibility.

Následující část práce je zaměřena na analýzu konkrétních případů. Je popsán postup vyhledávání konstrukce v korpusu *InterCorp*, z jehož dat je vytvořen reprezentativní vzorek konstrukce. Na základě těchto dat jsou identifikována nejfrekventovanější přídavná jména vyskytující se v konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*.

Poslední část práce kombinuje poznatky získané v částech předchozích, a pokouší se vytvořit typologii adjektiv, která mohou do konstrukce vstupovat. Jsou popsány jejich rysy, přičemž odkazujeme na teoretické přístupy z předchozích kapitol.

Klíčová slova

syntax, adjektiva, infinitiv, paralelní korpus, *InterCorp*, generativní gramatika, komplementy, prázdné kategorie, *tough*-konstrukce

Abstract

This bachelor thesis deals with the issue of adjectives complemented by an infinitive. Its aim is to analyse the workings of the attributive construction *être-Adj-Prép-VInf* in contemporary French and it attempts to create a typology of adjectives able to create the construction.

The first part of this thesis is a description of different approaches, that are used to study this type of construction. The first is a syntactic approach that pays attention mainly to the functions of different constituents and the so called tough-constructions. After that some terms introduced by generative grammar are briefly mentioned. The part dealing with the semantic approach to construction describes a less traditional method of sorting adjectives and later introduces the concept of metonymical compatibility.

The second part is an analysis of concrete examples. It describes the methods of searching for this construction in the corpus InterCorp and from its data a representative sample of the construction is created. Based on that data, the most frequent adjectives appearing in the construction *être-Adj-Prép-VInf* are identified.

The final part of this thesis combines the principles gathered in the previous parts and attempts to create a typology of the adjectives capable of entering the construction. Their features are then described with reference to the theoretical approaches mentioned before.

Key words

syntax, adjectives, infinitive, parallel corpus, InterCorp, generative grammar, complements, empty categories, tough-constructions

Obsah

Obsah	6
1 Úvod	9
2 Přístupy ke konstrukci <i>être-Adj-Prép-VInf</i>	9
2.1 Syntaktické hledisko	9
2.1.1 Dělení přídavných jmen podle komplementů	9
2.1.2 <i>Tough</i> -konstrukce.....	12
2.1.3 II/NP- <i>être-Adj-de-VInf</i>	20
2.1.4 Generativní gramatika	24
2.2 Sémantické hledisko	27
2.2.1 Dělení přídavných jmen	28
2.2.2 Konstrukce N- <i>être-Adj-de-VInf</i>	31
2.2.3 Koncept kompatibility.....	33
3 Korpusová sonda	36
3.1 Paralelní korpus <i>InterCorp</i>	37
3.2 Postup práce	38
3.3 Typy konstrukcí	43
4 Závěr	53
Resumé v češtině	55
Résumé en français	56
Bibliografie	57
Seznam tabulek	62
Přílohy	64

1 Úvod

Tato práce se zabývá, jak je patrné již z názvu, adjektivy s infinitivním doplněním. Vzhledem k tomu, že se jedná o velice široké téma, které zahrnuje jak atributivní konstrukce, tak i konstrukce přívlastkové, hned od počátku jsme se rozhodli soustředit se pouze na strukturu *être-Adj-Prép-VInf*. Věříme, že díky tomuto vymezení se nám podaří dané téma lépe uchopit.

Navzdory poměrně jasně vymezené formě poskytuje tato konstrukce široké možnosti realizace. Jedná se o velice komplexní útvar, na který je možné nahlížet z různých hledisek. Nejsme si vědomi existence žádné mluvnice či studie, které by pojímaly všechny aspekty této konstrukce, často se o ní nemluví vůbec nebo je rozebírána okrajově v souvislosti s určitými podkapitolami, jako např. komplementy přídavných jmen či neosobní konstrukce.

Cílem první části práce je proto tyto jednotlivé přístupy představit a systematizovat. Nejprve se budeme zabývat syntaktickým pohledem na konstrukci, ve kterém se soustředíme především na funkci jednotlivých konstituentů. Tato analýza bude poté v další kapitola doplněna o sémantické hledisko, přičemž se budeme snažit o to, aby zvolené přístupy byly vždy funkční pro studovanou problematiku.

Následující kapitola je tvořena korpusovou sondou. Soustředíme se v ní spíše na ověření výskytů studované konstrukce v současné francouzské literatuře, k čemuž nám slouží data z francouzské části *InterCorpu*. Kvantitativní analýza korpusových dat není primárním cílem této práce, ačkoli by mohla přinést zajímavé výsledky. Závěrečná část práce se pokouší o vypracování základní typologie struktury *être-Adj-Prép-VInf*, přičemž odkazuje na teoretické přístupy z úvodních kapitol, které v případě potřeby dokládá vlastními příklady z korpusu.

2 Přístupy ke konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*

V této části práce budou představeny rozdílné přístupy, kterými je možné nahlížet na atributivní konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*. Ačkoli má jasně definovanou strukturu, její využití je velice různorodé. Nejprve ji popíšeme z hlediska syntaktického, soustředíme se na rozdíly mezi přídatnými jmény z hlediska možných komplementů. Samostatná podkapitola bude vyčleněna *tough*-konstrukcím, které tvoří významnou část této práce. Bude popsáno jejich fungování, na jehož základě budou následně rozdělena do dvou skupin. Poté představíme některé z termínů zavedených generativní gramatikou, a ukážeme jejich užitečnost při analýze námi studované konstrukce.

Ve druhé části této kapitoly bude ke konstrukci přistupováno ze sémantického hlediska. Představíme slovesné kategorie dynamičnosti a stavovosti, a pokusíme se dokázat jejich užitečnost v rámci přídatných jmen. Následovat bude podkapitola představující pojem metonymické kompatibility. Cílem této kapitoly je poukázat na důležitost a provázanost obou přístupů, jak syntaktického, tak sémantického.

2.1 Syntaktické hledisko

První z možností, která zde bude představena, a kterou lze nahlížet na konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*, je syntaktický přístup. Tato kapitola si klade za cíl popsat syntaktické fungování jednotlivých členů, a dokázat tak široké možnosti využití studované konstrukce.

Nejprve bude představena možnost dělení samotných adjektiv z hlediska jejich možného doplnění, poté se budeme věnovat specifické kategorii tzv. *tough*-konstrukcí. Rozdělíme ji na dvě podskupiny, jejichž fungování bude následně popsáno. Následující část se zabývá některými pojmy používanými v rámci generativní gramatiky, které aplikujeme na konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*.

2.1.1 Dělení přídatných jmen podle komplementů

Nejprve bychom rádi představili postup C. Légerové (2006), která navrhuje třídit přídatná jména podle jejich komplementů. Podle ní je jedním z hlavních rozdílů mezi adjektivy jejich

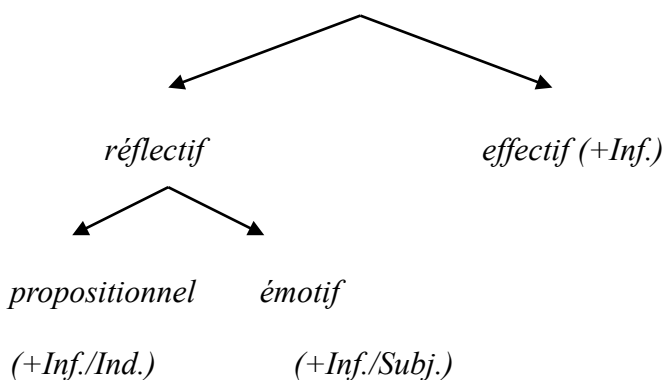
schopnost pojit se buď s osobní (1) nebo s neosobní konstrukcí (2). Pouze malý počet přídavných jmen, mezi nimiž např. *facile* nebo *certain*, se může vyskytovat v obou z nich.¹

1) *Il est nécessaire de convaincre Jean. *Jean est nécessaire à/de convaincre.*

2) **Il est prêt à parler. Jean est prêt à parler.*

(Léger, 2006, s. 133)

Jiným hlediskem, podle kterého je možné adjektiva dělit, je typ jejich komplementu.² Légerová (2006) se opírá o studii Rochettové (1988) zabývající se doplněním verbálních konstrukcí v románských jazycích. Její poznatky Légerová aplikovala na adjektiva, a společně s nimi převzala i dělení do tříd.³ Definuje tedy adjektiva *efektivní* a *reflektivní*, které se ještě dále dělí na *větná* a *emotivní*. Každá z těchto tří výsledných kategorií může mít jiné komplementy.

(Léger, 2006), závorky H. M.

Adjektiva mohou být stejně jako slovesa doplněna buď infinitivním konstituentem, nebo vedlejší větou. Ta, která mohou mít doplnění buď v infinitivu, nebo indikativu nazývána

¹ U většiny přídavných jmen toto kolísání není možné (Léger, 2006, s. 133).

² Marengo (2002, 77) navrhuje podobné dělení adjektiv v atributivním postavení, která nazývá *adjectifs de jugement*, a dále je dělí na adjektiva modální, frekvenční a zájmová podle toho, zda se pojí pouze s infinitivem, pouze s vedlejší větou předmětnou nebo mohou stupovat do obou z těchto konstrukcí.

³ Toto dělení používal už Long (1976).

propozičními. Adjektiva mající jako doplnění infinitiv nebo konjunktiv *emočními* a ta, která nemohou mít jiné, než infinitivní doplnění jsou adjektiva *efektivní* (Léger, 2006, s. 136).

Podle Légerové (2006, s. 136-137) se u adjektiv propozičních může infinitiv vyskytovat buď pouze v osobní konstrukci (3) nebo naopak pouze v neosobní (4).

- 3) *Jean est conscient que Marie appartient à ce groupe. Jean est conscient d'appartenir à ce groupe.*
**Il est conscient que Jean appartient à ce groupe. *Il est conscient d'appartenir à ce groupe.⁴*
- 4) *Il est évident que le serveur a fait une erreur. *Il est évident de faire une erreur.*
Le serveur est évident qu'il a fait une erreur. Le serveur est évident de faire une erreur.

(Léger, 2006, s. 136)

Adjektiva jako např. *certain* nebo *sûr* představují výjimky, jelikož se mohou vyskytovat jak v osobních, tak neosobních větách, s infinitivem však opět pouze v osobní konstrukci, neboť neosobní je vyloučena z důvodu koreference podmětu:

- 5) *Il est certain que Jean viendra. Jean est certain de venir/ qu'il viendra.*

(Léger, 2006, s. 133.)

Adjektiva emoční vyjadřují pocity, psychologické nebo emoční stavy (Léger, 2006, s. 138). Většina z nich se vyskytuje buď pouze v neosobních (6) nebo pouze v osobních konstrukcích (7).

- 6) *Il est essentiel/habituel/nécessaire apod. de-VInf/que P*
7) *Il est content/ désolé/ étonné apod. de-VInf/que P*

Poslední skupinu tvoří adjektiva *efektivní*, která sémanticky vyjadřují vztah podmětu k vykonané činnosti (Léger, 2006, s. 139). Z nich se pak vyčleňují adjektiva vyjadřující tendenci či směřování (např. *prêt, apte, enclin*), schopnosti (např. *capable, foutu, incapable, susceptible*) a na adjektiva vyjadřující obtížnost či snadnost (např. *difficile, dur, facile, impossible, simple*). (ibid.)

Komplementy těchto adjektiv mohou být pouze v infinitivu a mohou popisovat pouze dynamické jevy, nikoli jevy statické (Léger, 2006), tudíž jsou nepřipustné věty typu:

⁴ Il je zde použito jako neosobní zájmeno, které je potřeba rozlišovat od referenčního zájmena se stejným tvarem *il*.

8) **Jean est prêt à avoir les yeux bleus.* (Léger, 2006, s. 141)

Staticé jevy vyjádřené infinitivem jsou kompatibilní s adjektivy propozičními a emočními (ibid.):

9) *Jean est certain de savoir la réponse.*

10) *Jean est content d'être chauve.*

Légerová (2006) ve spojitosti s efektivními adjektivy zmiňuje ještě schopnost většiny z nich vytvářet dohromady s infinitivní vazbou ucelený komplexní predikát (Léger, 2006, s. 141) vztahující se k jedné události.

11) *Jean est apte à faire son service militaire.*

12) *Jean est capable de lever cette chaise.*

13) *Jean est facile à convaincre.*

(ibid.)

Légerová (2006) na posledním místě zmiňuje i tzv. *tough*-konstrukce, které řadí mezi efektivní adjektiva, tedy taková, která mohou být rozvíta pouze infinitivním konstituentem. Od ostatních efektivních adjektiv se odlišují tím, že přítomný infinitivní konstituent nelze pronominalizovat příslušným zájmenem *y* nebo *en*, anebo tím, že konstrukce může mít jak osobní, tak neosobní tvar. Těmto konstrukcím jsme vyčlenili celou následující kapitolu, kde se jimi budeme zabývat důkladněji.

2.1.2 *Tough*-konstrukce

Tato kapitola se bude zabývat již zmíněnými *tough*-konstrukcemi⁵. Nejprve budou popsány jejich různé distribuční varianty, přičemž budou zmíněny i syntaktické rozdíly mezi nimi. Poté *tough*-konstrukce rozdělíme na dvě podskupiny a popíšeme, v čem se od sebe navzájem odlišují.

Pojem *tough*-konstrukce v sobě ve francouzštině zahrnuje tři různé typy konstrukcí. Jednou je varianta s neosobním zájmenem *il* (14), druhou pak představuje konstrukce se jmenným syntagmatem na pozici podmětu (15). Posledním případem jsou věty s infinitivem ve funkci podmětu (16).⁶ poslední z nichž jedna je tvořena neosobní konstrukcí:

⁵ Podle Karlík, Nekula, & Pleskalová (2002, s. 212) se touto konstrukcí jako jeden z prvních zabýval Rosenbaum (1967).

⁶ Tyto konstrukce sice svou strukturou neodpovídají tématu práce, jsou ale důležité pro pochopení *tough*-konstrukcí, a někdy slouží jako ověřovací test k určení role některých konstituentů: *Convaincre Jean est facile.* → *Il est facile de convaincre Jean.* → *Jean est facile à convaincre.*

14) *Il est facile de convaincre Jean.* (Léger, 2006, s. 133)

15) *Jean est facile à convaincre.* (ibid.)

16) *(De) convaincre Jean est facile* (Guérin, 2006)

Tyto konstrukce může tvořit pouze značně omezený počet přídavných jmen, např. *facile*, *difficile*, *dur*, *impossible* apod. (Legendre, 1994, s. 3). Dalším omezením je, že jejich součástí mohou být pouze slovesa přechodná (Gaatone, 1972, s. 171), neboť dochází k určité „detranzitivizaci“ slovesa v infinitivním tvaru (15). Tato varianta *tough*-konstrukcí je specifická tím, že podmět hlavní věty Jean je sémanticky předmětem infinitivní vedlejší věty, a infinitivní konstituent tak zde nelze analyzovat jako větný komplement (17) (Léger, 2006, s. 143).

17) **Jean y est facile.*

Z příkladů vidíme, že v *tough*-konstrukcích se na pozici před infinitivem můžeme setkat jak s morfémem à, tak s morfémem de, jejichž distribuce je závislá na dané větné konstrukci. Pokud se totiž jedná o neosobní větu v čele s neosobním zájmenem *il*, infinitivu bude předcházet *de*. Skutečným podmětem je zde infinitiv *convaincre*.

Ve druhém typu konstrukcí, znázorněném na příkladu (15), v němž je podmětem jmenné syntagma, zde Jean, bude infinitiv uvozen morfémem à. Infinitiv v tomto případě má funkci přímého předmětu. Vlastnost popisovaná přídavným jménem není přisuzována podmětu, ačkoli právě na něm je závislé syntakticky, ale činnosti denotované infinitivem (18) (Léger, 2006, s. 143). Pokud jde o sémantiku, adjektivum musí být kompatibilní spíše se slovesem než se jménem. Důkazem tohoto tvrzení je pak test potlačení infinitivu v osobní konstrukci.⁷

18) **Jean est facile. Convaincre Jean est facile.*

Kromě již zmíněných rozdílů mezi à-konstrukcemi (15) a de-konstrukcemi (14)⁸, jsou mezi nimi další odlišnosti na syntaktické úrovni, které bývají ověřovány pomocí několika postupů. Patří mezi ně vložení výrazu *pour (qqn)* či příslovce, dislokace konstituentu nebo jeho negace (Guérin, 2006, s. 6).

⁷ Díky této vlastnosti je možné utvořit i takové věty, ve kterých se nacházejí dvě vzájemně si odporující adjektiva, např. *Ce mauvais livre est tout juste bon à jeter au feu* (Gaatone, 2012, s. 172).

⁸ Termíny převzaty od (Guérin, 2006, s. 1-2), která konstrukce označuje jako *à-construction*, *de-construction*.

Guérinová (2006) tvrdí, že *de*-konstrukcích se výraz *pour qqn* může objevit pouze na pozici těsně nalevo od infinitivního konstituentu, zatímco ve větách s *NP*-podmětem je jeho vložení na tuto pozici nemožné. Naopak se může vyskytovat těsně před nebo těsně po celé konstrukci.

19) *Il est facile (pour moi) de convaincre Jean.*

20) *(Pour moi) Jean est facile à comprendre (pour moi).*

Konstrukce typu (15) nemůže být rozdělena ani pomocí test dislokací (ibid.):

21) **Facile à convaincre, Jean l'est. *(*A) convaincre, Jean l'est.*

O neoddělitelnosti elementů tvořících *à*-konstrukci svědčí i poslední dva testy, a to negace a modifikace adverbium⁹. V *de*-konstrukcích můžeme vždy pozměnit význam samotného infinitivu tak, že před něj vložíme daný modifikátor (22), zatímco u *à*-konstrukcí to možné není (23).

22) *Il est facile de ne pas convaincre Jean. Il est facile de (souvent) convaincre Jean (souvent)*

23) **Jean est facile à ne pas convaincre. Jean est facile à (*souvent) convaincre (?souvent).*

Konstituent *à-VInf* tedy nemůže být vytknut, ani modifikován příslovcem, aniž by se věta stala agramatickou, což svědčí o větší míře sevřenosti tohoto typu *tough*-konstrukce. Odlišuje se tak od *de*-konstrukce, v níž je naopak nepřipustné přesunutí celé konstrukce:

24) *Il est facile de convaincre Jean. Facile de convaincre Jean, ça l'est sûrement.*

25) *(De) convaincre Jean, c'est facile.¹⁰*

Guérinová (2006, s. 3) zmiňuje zajímavou paralelu mezi *tough*-konstrukcemi a konstrukcemi inakuzativními či pasivními. Všechny zmíněné struktury považuje v určitém ohledu za defektivní, a připodobňuje je k sobě tím, že *theta*-role je v nich přiřazena vnějšímu argumentu pomocí konstituentu *NP* (ibid.).

Je obtížné analyzovat *tough*-konstrukce, a nezanedbat při tom některé z jejich sémantických či syntaktických aspektů. V minulosti v souvislosti s nimi již bylo napsáno značné množství studií, které k nim však přistupovaly právě buď pouze ze sémantického či ze syntaktického hlediska, a nebyly tak schopné plně konstrukci obsáhnout, či porušovaly některá pravidla, např. pravidla

⁹ Příklady převzaty z (Guérin 2006, s. 10), poté na základě analogie upraveny H.M., aby korespondovaly s ostatními zde uváděnými příklady.

¹⁰ Příklady byly opět poupraveny, a to s cílem zachovat jednotnost příkladů. V práci Guérinové (2006) je na tomto místě ještě poukázáno na fakt, že při dislokaci dochází k nutné záměně zájmena *il* na *ce* (příp. *ça*), což je vysvětleno neschopností neosobního *il* plnit referenční funkci, a odkazovat tak na dislokovanou část věty.

derivace v rámci GB teorie (Boutault, 2011, s. 104). Proto zde teď představíme přístup Boutaulta (2011), který se snaží nahlížet na konstrukce jak ze sémantického, tak ze syntaktického hlediska.

2.1.2.1 Pretty-tough a easy-tough konstrukce

Boutault (2011) rozděluje v angličtině *tough*-konstrukce podle jejich chování na povrchové syntaktické rovině na dva typy, které označuje jako *pretty-tough* a *easy-tough* konstrukce. Chovají se rozdílně rovnou v několika ohledech. V první řadě se liší, pokud jde o použití nereferenčního zájmena *it*¹¹, dále pak například v možnosti potlačit infinitiv (28) (Boutault, 2011, s. 103).

U *easy-tough* konstrukcí lze použít toto nereferenční zájmeno, ale není možné potlačit infinitiv (27), zatímco *pretty-tough* konstrukce nepřipouští spojení s expletivním zájmenem (29), ale naopak je za určitých podmínek přípustné jejich použití bez infinitivu (28).¹²

26) *Jean est facile à convaincre.*

27) *Il est facile de convaincre Jean.*

28) *Marie est jolie (à regarder).*

29) **Il est jolie de regarder Marie.*

V případě *pretty-tough* konstrukcí¹³, je možné vypustit z věty infinitivní konstituent. Infinitiv má specifikující funkci, kdy blíže určuje platnost adjektiva. Přídavné jméno *jolie* (28) přímo modifikuje *NP*-podmět, tedy Marii. Tímto modifikovaným argumentem by mělo být jméno označující fyzickou entitu, a ne např. stav nebo činnost (op. cit. 105).

U *easy-tough* konstrukcí (26) naopak není možné infinitivní konstituent vypustit, nebo alespoň to není možné bez výrazného posunu ve významu. Adjektivum modifikuje *NP*-podmět skrz proces vyjádřený slovesem v infinitivu, zároveň však modifikuje i událost (op. cit. 107). Adjektiva vyskytující se v těchto konstrukcích se vztahují spíše k činnostem než k samotné fyzické entitě.¹⁴

¹¹ Boutault pracuje s anglickým *it*, které v tomto kontextu odpovídá zájmenu *it*.

¹² Uvedené věty byly vytvořeny H. M., aby byly v souladu s ostatními příklady uváděnými v této práci, a zároveň aby pro ně platily tytéž zásady, které popisuje Boutault (2011). Původní rozdíl mezi *tough*-konstrukcemi Boutault (2011, s. 104) ukazuje na příkladech:

Dinosaurs were easy to get along with. *It was easy to get along with dinosaurs.*
Trolls ain't pretty (to look at). **It ain't pretty to look at trolls.*

¹³ *Pretty-tough* konstrukce jsou v našem případě ekvivalentem *joli*-konstrukcí.

¹⁴ Viz kapitola 2.1.2.3 *Individual-level a stage-level predikáty*.

2.1.2.2 Konstrukce NP-être-Adj-à-VInf

Tato kapitola se bude týkat konstrukcí typu *à-VInf*. Podle Hulk & Verheugd (1993) vznikly věty typu (30) odvozením z neosobních konstrukcí (31) prostřednictvím přesunutí přímého předmětu infinitivu (Jean) do pozice podmětu hlavní věty (viz. 2.1.4.2 Nadzvednutí). Jedná se o strukturu, kterou jsme v minulých kapitolách označili jako *tough*-konstrukce.

Ty se odlišují od vět se stejnou povrchovou strukturou (32), ve kterých však člen *NP* nemá roli předmětu infinitivu, ale je skutečným podmětem. Dochází zde k tzv. *montée du sujet*, tedy nadzvednutí podmětu. Věty tohoto typu nemají svůj protějšek v neosobním tvaru, což dokazuje agramatičnost věty (33)¹⁵.

30) *Jean est facile à joindre.*

31) *Il est facile de joindre Jean.*

32) *Jean est prêt à partir.*

33) **Il est prêt de Jean partir.*

Avšak existují i taková přídavná jména, která se sice mohou objevovat pouze v osobních konstrukcích (30), ale nemají funkci podmětu infinitivu (34). Setkat se můžeme i s adjektivy, která se naopak vyskytují pouze v neosobních konstrukcích *Il-être-Adj-de-VInf* (ibid), ve kterých má infinitivní konstituent opět podmětnou funkci (36).

34) *Marie est jolie à regarder.*

35) **Il est joli de regarder Marie.* (**Regarder Marie est joli.*)

36) *Il est normal de faire ce travail.* (= *Faire ce travail est normal.*)

Rozdílem mezi konstrukcemi (30) jsme se zabývali již v kapitole 2.1.2 *Tough*-konstrukce v souvislosti s různými typy přídavných jmen. Zjistili jsme, že abychom je od sebe mohli odlišit, potřebujeme nejdříve rozlišit fungování přítomných adjektiv. Nyní se pokusíme pomocí syntaktické analýzy určit status infinitivu a *NP*-podmětu.

Vzhledem k tomu, že existují adjektiva, která se vyskytují v různých kombinacích struktur, je zřejmé, že pro systematizaci konstrukcí tohoto typu neplatí žádná jednoduchá pomůcka založená

¹⁵ Příklady vět převzaty z (Hulk & Verheugd, 1993), pouze byla zaměněna některá adjektiva za ta, která byla používána jako příklady v předchozích částech práce.

na pouhém třídění vzorku podle distribuce. Proto u těchto konstrukcí dále rozlišujeme tzv. *individual level* a *stage level* predikáty (ibid.). Rozdíl mezi nimi ukážeme v následující kapitole.

2.1.2.3 Individual level a stage level predikáty

Individual level (IL) a *stage level* (SL) predikáty se odlišují svou argumentační strukturou, což se odráží na syntaktické úrovni (Kratzer, např. 1995). SL predikují vlastnosti přechodné (Hulk & Verheugd, 1993, s. 137). Jsou zaměřena na událost [*Événement*], která se jakožto místně-časový element realizuje mimo VP, a funguje tak jako vnější cirkumstantový argument (ibid.). Pouze SL tedy mohou být použita ve spojení s časovými či místními adjunktami (Stowell, 1991). Druhý argument SL predikátů podmět bude na podpovrchové struktuře vnitřním argumentem. Jako *individual level* (IL) jsou označeny predikáty, které přiřazují stálé vlastnosti entitě. Jejich vnějším argumentem je podmět, a na rozdíl od SL nemají žádný událostní argument [*Événement*]. Rozdíl mezi těmito dvěma typy predikátů se pokusíme ukázat na následujících dvojicích vět.

37) *Jean est facile à joindre.*

38) *Il est facile de joindre Jean.*

39) *Marie est jolie à regarder.*

40) **Il est joli de regarder Marie.*

Uvedené příklady mají rozdílnou interpretaci (viz 2.1.2.2). V (37) se konstituent *à-VInf* může interpretovat dvěma způsoby, z nichž prvním je, že přídavné jméno zde informuje o události popsané infinitivem. Druhou možností je ta, že vlastnost je přisuzována NP, Jeanovi. Rozdíl mezi konstrukcemi je možné ještě zdůraznit pomocí modálního slovesa *devoir* vyjadřujícímu buď povinnost nebo možnost (Hulk & Verheugd, 1993, s. 137):

41) *Jean doit être facile à joindre.*

Neosobní konstrukce (36) naopak nabízí jedinou možnost interpretace, a to takovou, že adjektivum informuje o události [*+Événement*] popsané infinitivem (zde *joindre Jean*) (Hulk & Verheugd, 1993), což lze opět zdůraznit použitím slovesa *devoir*.

42) *Il est facile de joindre Jean.*

43) *Il doit être facile de joindre Jean. (příklad H.M.)*

Zdá se tedy, že přídavná jména typu *facile* patří jak k IL, tak SL, jelikož se mohou objevovat v obou typech vět (35,36). V závislosti na té či oné struktuře pak mohou mít přidáný abstraktní argument [*Événement*], který se realizuje na hloubkové struktuře.

Přídavné jméno *joli* funguje ještě jiným způsobem, jelikož se může objevit pouze v konstrukcích typu (37), zatímco v neosobních konstrukcích je jeho užití nepřípustné (38). Vzhledem k tomu, že věty tohoto typu nemají možnost „událostní“ interpretace, tzn. mají rys [-*Événement*], a přiřazují vlastnost pouze entitě, řadíme přídavná jména tohoto typu do kategorie *individual level*.

Nicméně existují i přídavná jména, která se objevují pouze v neosobních konstrukcích. Jsou jimi *stage level* adjektiva, a vztahují se pouze události, ne individuu. Příkladem takových adjektiv je např. *normal*.

44) *Il est normal de-VInf*

45) **Jean est normal de-VInf*

Co se týče konstituentu *à-VInf*, není na první pohled zřejmé, zda se jedná o předložkovou frázi (PP) nebo o větný komplement (CP). Využijeme proto tradiční test pronominalizace, který aplikujeme na věty (28), (30) a (32). Obecně platí, že předložková doplnění je možné pronominalizovat příslušným klitikem, zde tedy *y* (viz Huot).

46) *Jean est facile à joindre.* **Jean y est facile.*

47) *Jean est prêt à partir.* *Jean y est prêt.*

48) *Marie est jolie à regarder.* * *Marie y est jolie.*

Vzhledem k tomu, že u příkladů (28) a (32) není pronominalizace infinitivu možná, lze tvrdit, že se nejedná o PP. Pokud by se jednalo o CP, *à* by nebylo předložkou, ale tzv. komplementizérem (Kayne, 1976). Z hlediska valence má CP alespoň dvě prázdné pozice. První z nich je pozice podmětu, ve které se nachází PRO, druhá je pozice přímého předmětu (Hulk & Verheugd, 1993, s. 139).

U infinitivního konstituentu (30) lze identifikovat pouze jednu prázdnou pozici, kterou je PRO podmět (*Jean*), kontrolovaný podmětem *prêt* (Hulk & Verheugd, 1993, s. 139). V případě této konstrukce je možné infinitivní konstituent pronominalizovat klitikem *y*, a podle autorů (Hulk &

Verheugd, 1993) bude proto vnitřním argumentem adjektiva *prêt*. Huotová pak (1981, s. 45) tvrdí, že přídavná jména typu *prêt* se odlišují od typu *joli* vlastností příznačnou pro slovesa, a to [+contrôle].

Zda je *VInf* u adjektiv typu *joli* a *facile* argumentem či adjunktem, zjistíme jednoduchým testem, spočívajícím v potlačení infinitivního konstituentu. Pokud je tento krok možný, aniž by se věta stala agramatickou, jedná se o adjunkt. Naopak v případě, že konstituent nelze potlačit, jedná se o argument (viz 2.1.2.1).¹⁶

49) Jean est facile à joindre. *Jean est facile.

50) Marie est jolie à regarder. Marie est jolie.

První z vět je bez infinitivního konstituentu agramatická nebo je její význam přinejmenším posunutý. V případě adjektiva *joli* je situace rozdílná, protože konstituent *à-VInf* lze bez problému potlačit, a zároveň zachovat původní sémantický význam. Zdálo by se tedy, že *à-VInf* je zde adjunktem. Na druhou stranu je potřeba brát v úvahu i další rozdílnost mezi konstrukcemi. Zatímco *NP Marie* je argumentem adjektiva *joli*, *NP Jean* není argumentem *facile*.

U vět typu *joli* má *à-VInf* očividně status adjunktu. U typu *facile* není rozhodnutí tak snadné. Jednak vzhledem k tomu, že *NP-podmět* je interpretován jako předmět infinitivu, ale i z důvodu skutečnosti, že sekvence *à-VInf* musí být přítomna. Pokud by se jednalo o argument adjektiva, čekali bychom, že by infinitivní věta mohla být nahrazena finitní vedlejší větou, což ale není možné.

V této kapitole jsme se zabývali problematikou tzv. *tough*-konstrukcí. Konstrukce byly v závislosti na svém fungování rozděleny na dvě podskupiny, a byly popsány jejich rysy. Zároveň byl také v souvislosti s těmito konstrukcemi přiblížen pojem IL a SL predikátů, který nám může pomoci při odlišování zdánlivě shodných struktur *NP-être-Adj-à-VInf*. Ani tyto pojmy ale nepopisují konstrukce dostatečně, a stále zůstávají neobjasněné některé jejich aspekty.

¹⁶ Celá skupina *Adj-à-Vinf* se v obou uvedených větách s *facile* a *joli* chová jako jeden konstituent. Důkazem mohou být tradiční postupy, mezi které patří např. vytýkačí konstrukce, apozice dané sekvence, či skutečnost, že ji sebe nelze oddělit např. pomocí, *n'est-ce pas: C'est difficile à convaincre qu'elle est, Sonia. Jolie à regarder, Sonia l'est sûrement. *Sonia est difficile, n'est-ce pas, à convaincre.* (Hulk & Verheugd, 1993)

2.1.3 II/NP-être-Adj-de-VInf

V tom to úseku se budeme zabývat některými konstrukcemi obsahujícími infinitiv uvozený morfémem *de*. Konstrukce odpovídající *II/NP-est-Adj-de-VInf* jsou opět poměrně nejednoznačné, a proto vyžadují hlubší analýzu jednotlivých vět.

51) Il est content de partir en voyage.

52) Il est impossible/normal/ de prendre des précautions.

(Kalmbach, 2012)

Prvním rozdílem mezi těmito větami je, že v případě (51) je *il* referenčním zájmenem odkazujícím k životnému subjektu, zatímco ve druhém větě (52) se jedná o neosobní konstrukci s již zmiňovaným prázdným podmětem. V (52) je tedy skutečným podmětem postponovaný infinitivní konstituent *prendre des précautions*, kterému musí předcházet uvozovací výraz *de*. (ibid.). Pokud se jedná o předložkovou vazbu, je možné infinitivní konstituent pronominalizovat zájmenem *en* nebo při zachování předložky nahradit infinitiv jmenným syntagmatem stejného významu:

53) être heureux de réussir/ de sa réussite. (Kalmbach, 2012)

54) Il en est content/heureux.

V konstrukcích (51) infinitivní konstituent významově odpovídá vedlejší větě předmětné, do které je možné ho transformovat, a který je také možné pronominalizovat zájmenem *en* (54). Pokud je sémanticky infinitivní konstituent příčinou stavu popsany přídavným jménem, odpovídá konstrukci s opisem *rendre q*. VInf v takové větě větě je komplementem adjektiva.

2.1.3.1 Komplement adjektiva

Disponujeme několika různými testy, pomocí kterých lze ověřit, zda se jedná o komplement přídavného jména. Patří k nim již zmíněná pronominalizace infinitivní skupiny, záměna infinitivního konstituentu za předmětnou větu či jmennou skupinu (Lablanche, 2007, s. 78-79). V souladu s touto zásadou pak můžeme rozlišovat věty:

55) *Jean est heureux de partir seul. Jean est heureux de son départ. Jean en est heureux.*

56) *Jean est courageux de partir seul. *Jean est courageux de son départ. *Jean en est courageux.*

(Picabia, s. 47)

Z příkladů je zřejmé, že zaměnitelnost konstituentu *de-VInf* za jmennou skupinu je možná pouze v případě (55), zatímco v případě (56) je nepřipustná, stejně tak jako zde není možná ani pronominalizace infinitivního konstituentu. Ve větě (55) se jedná o komplement adjektiva uvozený předložkou *de*, díky čemuž lze spojení pronominalizovat zájmenem *en*.¹⁷

Považujeme za vhodné pro úplnost zmínit ještě případy užití infinitivu v komparativních strukturách. Nachází se zde ve funkci komplementu druhého stupně adjektiv, a ve většině případů mu předchází morfém *de*¹⁸ (57). I v případě infinitivu rozvíjejícího komparativ se můžeme setkat neosobní konstrukcí za použití nereferenčního zájmena *il* (58).

57) *...plus rapide que d'y aller en avion (Antikainen, 2009).*

58) *Il aurait été plus rentable d'attendre que d'acheter tout de suite (Kalmbach, 2012).*

2.1.3.2 Rozšíření atributivní konstrukce

Nicméně i v rámci struktur, v nichž je podmětem jmenná skupina, a nikoliv nereferenční zájmeno (srov. 52), se můžeme setkat s konstrukcemi, které si zdánlivě odpovídají, ačkoli se liší svým fungováním (Riegel, 1997).

59) *Jean est heureux de s'être engagé dans la Légion.*

60) *Jean est fou de s'être engagé dans la Légion.*

Příklad (59) má stejné vlastnosti jako (51), je opět pronominalizovatelný zájmenem *en* a vyjadřuje příčinný vztah. V případě (60) naopak nelze uplatnit ani pronominalizaci, ani větu opsat pomocí vazby se slovesem *rendre*. Obecně by se tedy dalo říct, že podmět takovýchto konstrukcí lze označit přítomným adjektivem kvůli jeho činu vyjádřenému infinitivem. Jedná se tedy opět o vztah příčinný, ale adjektivum zde charakterizuje chování subjektu. Jedná se spíše o komplement upřesňující vztah mezi přídavným jménem a jeho podmětem (Riegel, 1994, s. 368). Pro lepší znázornění odlišností této věty od konstrukcí typu (59) můžeme užít předložkový výraz *de la part de*:

¹⁷ Huotová (1981) dále zkoumá možnost přepisu věty do konstrukce *Qu'il part seul est courageux de sa part*, která je naopak možná pouze v případě b). Vzhledem k tomu, že přes 50% adjektiv zkoumaných Picabiovou však může být použito v této konstrukci (il est ADJ de la part de N₁ de V-Inf Ω), nebere tento jev jako určující, a nevytváří pro tato adjektiva samostatnou skupinu (Huot 1981, s. 47).

¹⁸ V mluvené řeči lze v těchto případech morfém *de* vynechat, aniž by vzniklá věta byla proti pravidlům gramatiky.

61) *Il est fou de la part de Jean de s'être engagé dans la Légion. *Il est heureux de la part de Jean de s'être engagé dans la Légion.*

Různorodosti konstrukcí odpovídajících *N-être-Adj-de-V Inf-Ω*“ se podrobněji věnuje Riegel (1997)¹⁹, kde mezi sebou porovnává věty:

62) *Il est sûr de réussir. = Il est sûr qu'il réussira.*

63) *Il / C'est fou de gaspiller ainsi de l'argent. = Gaspiller ainsi de l'argent est fou. ≠ Il est fou qu'il gaspille ainsi de l'argent. (Riegel, 1997)*

64) *Il est fier d'avoir réussi. = Avoir réussi le rend fier.*

Konstrukce typu (63) označuje jako redukovanou větu, nebo také rozšíření atributivní konstrukce, a staví je do opozice vůči konstrukcím, v nichž se jedná o komplementy, tzn., kde vazbu předložky s infinitivem můžeme převést na větu předmětnou (62) (Riegel, 1997) nebo o vztah příčina-následek (64).²⁰

Riegel konstrukce označené jako rozšíření atributivní konstrukce definuje na základě pěti zásad (Riegel, 1997). Jako první podmínku stanovuje, že referent adjektiva musí být vždy člověk. Tyto konstrukce předpokládají agenta vybaveného schopností rozhodovat se a konat. Druhá podmínka upřesňuje, že tento podmět musí být totožný s nevyjádřeným podmětem infinitivu, což je odlišuje od konstrukcí neosobních. Věty s infinitivem jakožto rozšířením atributu tedy ani není možné převést na vedlejší větu předmětnou (63).

Třetí zásadou je, že *VInf* vždy musí pojmenovávat chování či postoj podmětu charakterizovaný přítomným adjektivem (Riegel, 1997), čímž automaticky vyloučil některá přídavná jména jako např. barvy či tvary. Dalším, tentokrát syntaktickým omezením konstrukce je, že není kompatibilní s přívlastkem volným²¹ nebo s atributem vztažné věty těsné (Riegel, 1997). Poslední podmínkou je nemožnost pronominalizovat infinitivní konstituent zájmenem *en* (65) čímž je opět odlišuje od vět s komplementy, u kterých infinitivní doplnění lze běžně pronominalizovat.

65) *Il en est sûr. *Il en est fou. (Riegel, 1997)*

¹⁹ O týchž konstrukcích pojednává i Meunierová (1999) či Noailly (1999).

²⁰ Srov. kap. 2.1.3.1. Komplement adjektiva.

²¹ Oproti přívlastku apozičnímu, u kterého je tato vazba přípustná (Riegel, 1997).

Podle Riegela (1997) jsou v případech, kdy se jedná o rozšíření atributivní konstrukce, v konstrukci obsažené dva predikáty, které jsou schopné fungovat samostatně, což demonstruje v následujícím příkladu:

66) Il a été gentil d'aider Paul. Il a été gentil. Il a aidé Paul.

Toto své tvrzení vysvětluje tím, že přídavné jméno *gentil* nepotřebuje žádný další komplement k tomu, aby byl jeho význam kompletní. Vazba *de-VInf* v tomto případě pouze zdůvodňuje použití právě tohoto jednoho adjektiva, zde *gentil*.

Zatímco věty obsahující komplement adjektiva lze opsat konstrukcí se slovesem *rendre*, která ukazuje příčinný vztah (viz 64), u konstrukcí typu 66) nelze tento postup aplikovat. Zde se totiž adjektivum *gentil* nevztahuje přímo k pocitům subjektu, nýbrž pojmenovává efekt zapříčiněný činností vyjádřenou *de-VInf* (Riegel, 1997).

Na konstrukce typu (59) bychom se mohli ptát otázkou „*De quoi est-il heureux?*“, v případě vět typu (66) bychom ji museli pozměnit na „*En quoi a-t-il été gentil?*“ nebo „*En faisant quoi?*“, což opět poukazuje na to, že adjektivum *gentil* odkazuje ne na pocity subjektu, ale pojmenovává projevy adjektivem označované vlastnosti.²² Pokud bychom chtěli takovou větu parafrázovat, bylo by nutné ji vložit do vyššího celku. Jejím přepisem by tedy mohlo být např.:

67) Le fait que Pierre nous ait aidés m'incite à dire qu'il est gentil. (Riegel, 1997)

Jinou možností by bylo použití vazby typu *Je trouve que P*, která už sama o sobě obsahuje hodnocení mluvčího. Nabízí se i parafráze navrhaná již Picabiovou (1978, s. 47), a to „*Il-est-Adj-de la part de-N₀-de-VInf-Ω*“, v které ale někteří²³ vytýkají její kostrbatost a nepřirozenost.

Ukázali jsme způsoby, jimiž se věty označené Riegelem jako *věty redukované* odlišují od komplementů adjektiva, přestože často nebývají v gramatikách důsledně rozlišovány. Stanovili jsme syntaktické i sémantické podmínky, jejichž splnění je nutné pro utvoření takových věty, a vymezili jsme je tak vůči konstrukcím, v nichž je infinitiv komplementem.

²² *C'est dans l'acte d'aider que se manifeste la gentillesse de Pierre* (Riegel, 1997).

²³ (Riegel, 1997).

2.1.4 Generativní gramatika

Generativní gramatika představuje další z možností, které lze využít při analýze konstrukcí *être-Adj-Prép-VInf*. Nejdříve představíme dvě nerealizované kategorie, *PRO* a *trace*, a ukážeme možnosti jejich výskytu v rámci konstrukce *être-Adj-à-VInf*. Následovat bude stručný popis teorie tematických vztahů a princip fungování tzv. *nazvednutí*, přičemž se budeme snažit tyto pojmy popisovat vždy přímo v souvislosti s analyzovanou strukturou.

2.1.4.1 Nerealizované kategorie

Ke konstrukci *être-Adj-Prép-VInf* je také možné přistupovat z pohledu nerealizovaných neboli prázdných kategorií²⁴. Tyto termíny byly zavedeny tzv. *Teorií řízení a vázání*²⁵, kladoucí důraz na modularitu jazykového systému (Karlík, Nekula, & Pleskalová, 2002, s. 485). Tato teorie stanovuje, že „lexikon a gramatika si v syntakticky správné větě musí odpovídat“, tj. musí být „zachovány všechny informace z lexikonu“ (ibid.). Proto se hovoří o tzv. prázdných kategoriích.

Podle Karlík, Nekula, & Pleskalové (2002) se jedná o takové kategorie, které sice nejsou foneticky realizovány na povrchové struktuře, jsou však logicky vyvoditelné. Patří mezi ně např. *PRO* a *trace*, které umožňují opět trochu odlišný pohled na analyzovanou konstrukci. Obecně lze říci, že prázdná kategorie vzniká následkem přemístění prvku ve větě, který po sobě na původní pozici zanechá stopu neboli prázdnou kategorii, a dále si s sebou nese svou *theta*-roli. Prázdná kategorie a přemístěný prvek pak jsou označeny stejným indexem, což se označuje jako koindexace, *co-indexing*. V následujících podkapitolách blíže představíme *PRO* a *trace*, přičemž zmíníme jejich přínos k pochopení dané konstrukce.

Teorie řízení a vázání (Chomsky, 1981) říká, že každá infinitivní věta má svůj nulový, prázdný podmět. Výraz *PRO* reprezentuje právě tento syntakticky aktivní, ale „foneticky nerealizovaný subjekt ve své kanonické pozici“ (Karlík, Nekula, & Pleskalová, 2002, s. 212).

Pokud je *PRO* kontrolováno, tj. je v koreferenčním vztahu (op. cit., s. 481) se subjektem matrixového slovesa, tento anaforický vztah se označuje jako kontrola (Olivier, 1999, s. 85), a

²⁴ Angl. *empty categories* (Karlík, Nekula, & Pleskalová, 2002, s. 212).

²⁵ *Government and Binding theory*, též *GB* (Chomsky, 1981).

elementu *PRO* se přiřazuje index *i*. *PRO_j* je naopak koindexován s objektem matrixového slovesa²⁶. Podmět *Jean* a *PRO* (68) mají stejný index právě proto, že *Jean* je antecedentem *PRO* (Rivenc & Sandu, 2009, s. 71).

68) *Jean souhaite visiter Paris.* [*Jean_i*] [*souhaite [que [PRO_i visiter Paris]]]*].

(Rivenc & Sandu, 2009, s. 71)

Teorie kontroly je jedním z modulů *teorie řízení a vázání*, který určuje pozici *PRO* ve větě a jeho interpretaci, přičemž kontrola značí závislostní vztah prvku kontrolovaného (*PRO*) a kontrolujícího (*NP*). Řízený člen *PRO* pak tradičně přebírá sémantické a syntaktické vlastnosti prvku řídicího (Olivier, 1999, s. 85). Kontrola může být buď povinná nebo volitelná²⁷. Je volitelná buď v případě vedlejších vět příslovečných nebo také v případě, kdy v dané větě není prvek, který by mohl *PRO* řídit (ibid.). K tomu dochází např. ve větách podmětných či neosobních, v nichž pak *PRO* odkazuje na neurčitý či obecný podmět, kterému se pak přiřazuje index *arb* (*arbitraire*) (ibid.).

69) *Il est recommandé [cp de [ip PRO_{arb} faire de l'exercice]]*.

70) [*CP [ip PRO_{arb} Faire de l'exercice]] garde en forme*.

(Olivier, 1999, s. 86)

V okamžiku, kdy se *PRO* váže k některému ze jmenných větných členů (*Pierre*), může mít *PRO* naopak určitou, specifickou interpretaci (71). Takové *PRO* už nebude mít interpretaci *arb* jako tomu bylo v (69).

71) [*CP [ip PRO_{ij} Faire de l'exercice]] ennuie Pierre_i*.

(ibid.)

Druhou nerealizovanou kategorií, kterou zde představíme, je tzv. *trace*, stopa²⁸. Jedná se o „abstraktní nulový prvek, který zůstává na místě původního výskytu elementu při jeho posunu.

²⁶ *Dans les situations où deux éléments nominaux de la phrase peuvent servir d'antécédents à l'élément PRO, ce dernier est alors contrôlé obligatoirement soit par le sujet principal [...] ou l'objet direct/indirect principal [...]* (Olivier, 1999, s. 85-86).

²⁷ [...] *optionnel ou obligatoire* (Olivier, 1999, s. 85).

²⁸ Pro více informací viz např. (Chomsky, 1993) či (Karlík, Nekula, & Pleskalová, 2002).

Přítomnost stopy umožňuje sledovat a interpretovat celý průběh derivace“ (Veselovská, 2000). Přemístěný prvek si s sebou nese svou *theta*-roli, a je označen stejným indexem jako *trace*.

Využitelnost těchto pojmů vidíme v tom, že jejich pomocí jsme schopni rozlišit dvě zdánlivě identické věty typu *N est Adj à V-Inf*, jako např.:

72) *Jean_i est facile [PRO comprendre t_i].*

73) *Jean_i est prompt [PRO_i à comprendre].*

(Rivenc & Sandu, 2009, s. 72)

t_i v těchto příkladech označuje stopu, kterou na pozici předmětu přechodného slovesa *comprendre* zanechal po svém přemístění *Jean*. Původní věty tak odpovídají neosobním *de*-konstrukcím²⁹, ve kterých prázdná kategorie *PRO* odkazuje na obecný či neurčitý podmět (74), a jeho interpretace je tedy *arb*, podobně jako v 69).

74) *Il est facile de comprendre Jean.*

Oproti tomu ve větě (73) má kategorie *PRO* roli anaforického zájmena s funkcí podmětu infinitivu. Sémanticky je zde agentem *Jean*, který je popsán faktem, že rychle chápe. Povrchová struktura vět uvedených v příkladech (72) a (73) je tedy sice stejná, tzn. v obou případech odpovídá obecnému znázornění *NP-être-Adj-Prép-VInf*, sémanticky se od sebe tyto věty liší. Proto se vedle povrchové struktury rozlišuje i tzv. *S-struktura* (Rivenc & Sandu, 2009, s. 115), což je taková rovina, která obsahuje foneticky nerealizované prvky, tedy *PRO* a *trace*.

2.1.4.2 Nadzvednutí

Posledním termínem, který v rámci TGG pokládáme za užitečné zmínit, je tzv. *raising* neboli *nadzvednutí*³⁰. Dochází k němu při posunu „vedlejší infinitivní věty do pozice (gramatického) subjektu finitní věty hlavní“ (Karlík, Nekula, & Pleskalová, 2002, s. 278). Věta hlavní musí obsahovat sloveso, které neuděluje subjektovou tematickou roli a objektový pád (slovesa *sembler* aj.)³¹, tedy např. u nám známých *tough*-konstrukcí, kde se setkáváme s nadzvednutím předmětu.

²⁹ viz 2.1.2 **Tough-konstrukce**, př. (12).

³⁰ Ve francouzštině *montée*, viz např. (Meunier, 1999).

³¹ (Abeillé, 1998, s. 2)

V rámci *tough*-konstrukcí (75) řídí adjektivum sloveso. Jméno modifikované adjektivem není sémantickým argumentem adjektiva, ale právě slovesa, jehož je logickým přímým předmětem. U *tough*-konstrukcí sice přídavné jméno závisí syntakticky na *livre*, samotné *livre* už je však argumentem *VInf*, tedy *lire*. V případě *nadzvednutí* si tedy neodpovídá syntaktická a sémantická závislost. Ve své sémantice má toto adjektivum obsaženou závislost přímého předmětu mezi řízeným slovesem a modifikovaným jménem, a proto se s adjektivem *facile* nemůže pojit sloveso mající jiný přímý předmět (76).

75) *Ce livre est facile à lire.*

76) **Ce livre est facile à lire NP.*

Generativní gramatika představuje způsob, pomocí kterého lze od sebe odlišit konstrukce se stejnou syntaktickou strukturou. Zabývá se totiž vztahy podpovrchovými, tzv. hloubkovou syntaxí. Právě díky tomuto přístupu je jednou z možností, jak přistupovat ke konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*, neboť objasňuje některé z původních funkcí jednotlivých elementů. Nicméně ani generativní gramatika nepostihuje všechny vlastnosti této konstrukce.

Syntaktické přístupy, které zde byly uvedeny, tedy ve výsledku neposkytují všechny prostředky k pochopení rozmanitosti struktury *être-Adj-Prép-VInf*. K tomu je nutné podívat se na ni ještě z jiného úhlu pohledu, a tím je sémantika. Sémantická stránka konstrukce, jak jsme viděli, se částečně prolínala i touto kapitolou, která měla být původně zaměřená pouze na syntax. Nesnadnost oddělení těchto dvou složek svědčí právě o jejich úzkém propojení v případě konstrukce *être-Adj-Prép-VInf*.

2.2 Sémantické hledisko

Z důvodu nedostatečnosti čistě syntaktického přístupu v analýze konstrukce *être-Adj-Prép-VInf*, se v této části budeme věnovat sémantickému přístupu. Doufáme, že pomocí něho dokážeme lépe vysvětlit skutečnost, že jedna jediná konstrukce může mít tolik odlišných způsobů použití. Nejdříve zde budou představeny alternativní přístupy k dělení přídavných jmen, a vysvětlíme důvody, proč je jejich tradiční rozlišování v tomto případě nevhodné. Bude ukázáno, že i k přídavným jménům lze přistupovat z hlediska dynamičnosti a agentivity, které se běžně určují pouze u sloves. Druhá podkapitola se zabývá pojmem kompatibility a lexikální předvídatelnosti infinitivu v rámci konstrukce *être-Adj-Prép-VInf*.

2.2.1 Dělení přídavných jmen

Adjektiva lze v závislosti na jejich syntaktické funkci rozdělit do několika kategorií. Pro účely této práce jsme se rozhodli nerozlišovat přídavná jména z tradičního pohledu, tzn. na kvalifikační, relační neurčitá či přivlastňovací atd. (Lablanche, 2007, s. 71). Domníváme se, že takové dělení není z hlediska zkoumané konstrukce funkční, a nevedlo by k pochopen jejího fungování. Například přídavná jména relační ani nejsou schopna stát v atributivním postavení, a proto bychom se s adjektivy tohoto typu v konstrukci vůbec neměli setkat. Zbylá adjektiva, např. kvalifikační, jsou zase příliš nesourodá na to, aby byla analyzována jako jedna skupina.

Dále se proto budeme zabývat alternativními přístupy ke třídění přídavných jmen, které budou následně využity v praktické části této práce. Zmíněny budou také obtíže provázející tyto netradiční přístupy.

V této části si představíme některé z alternativních přístupů, pomocí nichž lze dělit přídavná jména. Doufáme, že zvolené metody nám budou lépe sloužit k vysvětlení některých nejasností týkajících se analyzované konstrukce a k jejímu pochopení.

Adjektiva lze dělit podle rysu stavovosti či dynamičnosti podobně, jako se dělí slovesa. Pokusíme se ukázat, že opozice dynamických a stavových sloves přímo souvisí s pojmem ne/agentivity, a že tyto pojmy je možné analogicky použít i u přídavných jmen. Adjektivy stavovými rozumíme taková, která označují statické či relativně neměnné situace, jako např. *inquiet*, *petit* či *beau* (Haas, Tayalati, 2008, s. 47). Kromě toho se vyznačují tím, že jejich podmět není agentivní. Oproti tomu adjektiva dynamická popisují dynamické děje, které implicitně zahrnují konatele, tedy agenta.

2.2.1.1 Dynamičnost adjektiv

Jak už jsme řekli, aspekt je kategorií, která bývá nejčastěji studována ve spojitosti se slovesy (op. cit. 48). Proto zde představíme kategorie, do kterých bývají dělena slovesa právě na základě vidu. Obecně vzato lze říct, že stavová slovesa jsou taková, při nichž nedochází ke změně stavu, a tedy všechny jejich fáze jsou totožné (Comrie, 1976, s. 49), zatímco u ostatních sloves dochází v některé z fází ke změně.

Mourelatos (1978, s. 423) rozlišuje v rámci dynamických sloves dvě podskupiny, jimiž jsou procesy a události³², a vedle nich skupinu sloves stavových, která jsou neměnná. Ačkoli Vendler (1957, s. 149) rozděluje slovesa do čtyř skupin, „states“, „activities“, „accomplishments“ a „achievements“, jsou mezi nimi rozdíly založené opět na kontrastu mezi stavovým a dynamickým charakterem.

Ať už se přikloníme k jakémukoli z těchto dělení, vždy v něm nalezneme právě tento protiklad. Zajímavé je, že zmíněná opozice nebývá vůbec zkoumána u přídavných jmen, nebo se dokonce objevují zavádějící tvrzení, že adjektiva jsou stavová (Riegel, 1985, s. 65-68). U adjektiv se někdy rozlišuje charakter přechodný a trvalý³³, Haas, Marín, Tayalati (2007) se však snaží dokázat, že má smysl se dynamičností zabývat i v případě adjektiv.

U třídy sloves se užívá série testů, jejichž cílem je zjistit, zda se jedná o sloveso dynamické. V následující kapitole si tyto testy uvedeme, a následně je použijeme k identifikaci rysu stavovosti či dynamičnosti u vybraných přídavných jmen. Budeme se opírat především o práce Riegela (1985), který se mimo jiné zabýval právě dynamičností slovních druhů.

Jako jeden ze způsobů, jak ověřit tento rys, uvádějí autoři Haas & Tayalati (2008) test zkoumající možnost spojení slovesa s vazbou *se passer*, Pokud je test pozitivní, je považováno za stavové (Haas, Tayalati, 2008, s. 49). Stavová slovesa totiž nemají průběh, neboť jejich fáze jsou identické (Comrie, 1976, s. 49). Naopak slovesa dynamická, pro která je příznačná dějová změna, se mohou kombinovat se slovesem *se passer*. Stejný postup lze uplatnit u přídavných jmen:

77) **Ce qui s'est passé, c'est qu'il a été triste / inquiet / petit / borgne.*

78) *Ce qui s'est passé, c'est qu'il a été méchant / malhonnête / imprudent / odieux.*

(Haas, Tayalati, 2008, s. 49) a (Haas, Marín, Tayalati, 2010, s. 99)

Z tohoto testu vyplývá, že rys dynamičnosti či stavovosti je možné určovat nejenom u sloves, ale i u přídavných jmen. Přídavná jména dynamická pak mají s dynamickými slovesy společné to, že popisují chování nebo děje.³⁴

³² Vedle stavových sloves tak rozlišuje tzv. děje (*occurrences*), které pak dále dělí na procesy (*processes*) a události (*events*) (Mourelatos, 1978, s. 423).

³³ „*Permanent*“ a „*transitoire*“ (Borillo, 1998, s. 178).

³⁴ Tyto věty byly vybrány z (Paykin & Tayalati, 2012, s. 241-242) a (Haas, Marín, Tayalati, 2010, s. 99-101)

Riegel (1985, s. 66) k určení stavovosti či dynamičnosti výrazu užívá test pomocí výrazů *être sur le point* a *venir de*. Jedná se o opisné výrazy, které v různých časech vyjadřují změnu stavu, z čehož vyplývá, že by mělo být možné použít je pouze v případě dynamických predikátů. I tento test aplikovaný na přídavný jména ukazuje, že ne všechna jsou stavová, neboť některá tyto vazby připouštějí (79), zatímco jiná nikoli (80).

79) Jean (était sur le point d'être / vient d'être) infidèle à sa femme / méchant / imprudent.

80) *Jean (était sur le point d'être / vient d'être) triste / petit / idiot / heureux / blond)

Stejně jako u předchozího testu, i tentokrát docházíme k závěru, že některá adjektiva by měla být brána jako dynamická, protože s dynamickými slovesy sdílí podobné vlastnosti. Z uvedených příkladů se zdá, že dynamická adjektiva jsou nejčastěji ta, která se týkají vědomého chování člověka. Tím se dostáváme k pojmu agentivity, o kterém se domníváme, že ve zkoumané konstrukci hraje velkou roli.

2.2.1.2 Agentivita adjektiv

Kromě již zmíněných testů dokládajících možnou dynamičnost adjektiv, lze využít i testů zjišťujících přítomnost rysu agentivity, která je s dynamičností spjatá. Východiskem nám jsou opět slovesa, a to konkrétně dynamická, která se dělí na agentivní a neagentivní. Jelikož platí, že ne všechna dynamická slovesa jsou agentivní, ale všechna agentivní slovesa jsou dynamická (Haas, Marín, Tayalati, 2007), test agentivity můžeme použít jakožto důkaz dynamičnosti. Podobně tomu je u přídavných jmen, u nichž je agentivita podmětu také spojena s rysem dynamičnosti. Představíme čtyři postupy, které nám pomohou zjistit, zda je daný výraz agentivní, a pokusíme se dokázat, že agentivita u přídavných jmen je závislá na dynamičnosti predikátu.

K určení agentivity u sloves používá Riegel (1985, s. 65) jednoduchý test pomocí otázky „*Qu'est-ce que X a fait?*“. Tento test operuje s tím, že sloveso u/dělat samo o sobě předpokládá vědomého konatele³⁵. Je-li podmět agentem slovesa, bude možné na tuto otázku odpovědět. Naopak u sloves stavových bude výsledek testu negativní, protože věty vytvořené jejich spojením s *faire* nejsou gramaticky správné, což značí, že podmět je neagentivní. Analogický test provedli u přídavných jménech např. Haas, Marín & Tayalati (2010, s. 99-101), a tak potvrdili, že se

³⁵ Někdy se můžeme setkat i s přírodními silami či stroji jakožto těmito činiteli, ačkoli je zřejmé, že nemohou být vědomými činiteli (Paykin & Tayalati, 2012, s. 246).

dynamičnost objevuje i u adjektiv, stejně tak jako že jde ruku v ruce s pojmem agentivity, zatímco neagentivita souvisí se stavovostí.³⁶

Qu'est-ce que X a fait (pour ...)?

81) **Il a été triste / obèse / manchot.*

82) *Il a été infidèle a sa soeur/ méchant avec elle /gentil.*

Z testu vyplývá, že na tuto otázku lze odpovědět pouze použitím dynamických agentivních adjektiv. Vidíme, že se jedná o adjektiva popisující vědomé jednání a chování. Tato adjektiva by se také dala popsat jako evaluativní, v tom smyslu, že hodnocení může být projevem opět jen u entity s rysem [+humain]. Naopak přídavná jména „stavová“³⁷, která popisují nálady či dlouhodobější situace, neimplikují agenta.

2.2.2 Konstrukce N-être-Adj-de-VInf

Je známo³⁸, že přídavná jména v této konstrukci s infinitivem fungujícím jako vedlejší věta předmětná zapřičiňují dvě různá omezení. V první řadě se jedná o nutnost koreference podmětu adjektiva a vedlejší věty předmětné infinitivu (83). Druhým omezením je, že predikát vedlejší věty předmětné, tzn. infinitiv musí svému podmětu přisuzovat agentivní roli (84) (Haas, Tayalati, 2008).

83) **Paul est gentil que Marie reconduise Jean.*

84) **Paul est gentil d'être battu par Marie.*

85) *Paul est gentil de s'être laissé battre par Marie.*

Pokud slovesa v této struktuře nemohou stát na pozici infinitivu, aniž by byla věta agramatická, znamená to, že taková slovesa jsou neagentivní.

86) **Paul est intelligent de **savoir** sa leçon.*

87) *Paul est (méchant / cruel) de **dire** ce genre de choses devant Jean.*

Neagentivní adjektiva tedy nemohou být součástí predikátu infinitivní předmětné věty (88), zatímco přídavná jména, která byla pomocí předchozích testů označena za agentivní, mohou (89).

88) **Paul est méchant d'être triste / inquiet / obèse / borgne. (- test faire)*

³⁶ Už např. z prací Meunierové (1999) či Légerové (2006) vyplývá, že podmět některých adjektiv lze interpretovat jako agentivní, ale není v nich dále rozebírána souvislost s dynamičností.

³⁷ Tedy taková mající rysy [-se passer], [-être sur le point de].

³⁸ Z četných prací, z nichž jmenujme alespoň Picabiovou (1978), Riegela (1985; 1997) či Meuniera (1999).

89) *Paul est méchant d'être infidèle à sa femme / est sage d'être prudent.* (+ test faire)

Jako neagentivní se ukazují ta adjektiva, která byla označena jako stavová. Naopak adjektiva agentivní se chovají jako dynamická.

Dalším testem, pomocí kterého lze určit povahu slovesa, respektive jeho rys ne/agentivity, je jeho spojení s určitými adverbii. Jedná se o způsobová slovesa *délibérément* a *volontairement*.³⁹ Neagentivní slovesa se, na rozdíl od sloves agentivních, nemohou s těmito příslovci pojit, neboť ta už svou povahou implikují vědomého konatele, agenta. Stejný princip opět platí i u adjektiv:

90) **Paul a (volontairement / délibérément) été content / heureux / obèse / borgne.*

91) *Paul a (volontairement / délibérément) été infidèle à sa femme / malhonnête.*

Posledním testem, který zde zmíníme, je test založený na studii Vendlera (1967), jehož pomocí je možné rozlišit mezi slovesy stavovými a dynamickými, ačkoliv podle jiných (Haas, Tayalati, 2008) je tento test spíše důkazem agentivity.⁴⁰ Vazba *être accusé de* je opět kompatibilní pouze se slovesy agentivními, a paralelně tedy i s adjektivy, která jsou agentivní a dynamická.

92) **Paul est accusé d'avoir été triste / anxieux.*

93) *Paul est accusé d'avoir été méchant / infidèle à sa femme.*

V této kapitole jsme ukázali, že rys agentivity či dynamičnosti lze nalézt nejenom u sloves, ale i u přídavných jmen. Některá adjektiva se tak podobají slovesům právě tímto rysem agentivity.

Na příkladech jsme dokázali, že stavovost s rysem neagentivity, zatímco dynamičnost se pojí s agentivitou, jejímž je garantem (Haas & Tayalati, 2008, s. 51), tzn. pokud je přídavné jméno agentivní, je i dynamické, ale ne všechna dynamická jsou zároveň i agentivní. Jelikož jsme na příkladech dokázali platnost výroku, že ne všechna dynamická slovesa jsou agentivní, ale všechna

³⁹ Vendler (1967, s. 106) schopnost pojit se s uvedenými adverbii spojuje s důkazem dynamičnosti.

⁴⁰ Vendler (1967, s. 155-156): [...] "deliberately" or "carefully" fail to describe or misdescribe seeing, as no one can be accused of or held responsible for having seen something, though one can be ccused of or held responsible for having looked at or watched something. Francouzské příklady jsme převzali od (Haas, Tayalati, 2008).

agentivní slovesa jsou dynamická (Haas, Marín, Tayalati, 2007), test agentivity můžeme použít jakožto důkaz dynamičnosti.

2.2.3 Koncept kompatibility

Existuje více různých přístupů zabývajících se sémantickou stránkou konstrukce *N-être-Adj-à-VInf*, z nichž některé jsou známější a rozšířenější než jiné. Jednu z těchto možností představuje práce Castagneho (1998), který ke konstrukci přistupuje z hlediska kompatibility jejích jednotlivých členů, a užívá pojem *nexus*.

Castagne (1998) se zabývá vztahem mezi infinitivem a jmennou skupinou ve větách typu (94), ve kterých je významově jmenná část přímým předmětem infinitivu. Je podle něho třeba odlišovat je od vět typu (95), které sice mají stejnou syntaktickou strukturu, ale jmenná skupina v nich funguje jako agent infinitivu.

94) [*cette*] *communication (est) intéressante à écouter.*

95) [*cet*] *homme (est) résolu à comprendre.*⁴¹

Sám Castagne (1998) při analýzách těchto konstrukcí používá výraz *nexus*⁴², při kterých stanovuje, že „adjektivum je řídicím členem a *nexus* je ustanoven vztahem mezi jménem a infinitivem“ (Castagne, 1998, s. 2). Tento přístup je autorem vnímán jako pokrok, jelikož se nemusí nutně omezovat pouze za námi zkoumanou atributivní konstrukci, jelikož syntagma *Adj-Prép-VInf* může být i např. přívlaskem.

Další výhodou je, že tento přístup se neodvolává na větné transformace. Podle Huotové (1981, s. 82) jsou věty typu (96) vzešlé z (97)⁴³. Tento postup ale nelze aplikovat na věty se stejnou povrchovou strukturou typu (98). Touto problematikou jsme se zabývali v kapitole 2.1.2 *Tough*-konstrukce, zde jsme pouze chtěli zopakovat důležitost sémantického přístupu.

96) *Jean est facile à aborder.*

97) *Jean est facile de PRO aborder Jean.*

⁴¹ Castagne (1998, s. 1-2), závorky doplněny H.M.

⁴² Pojem používaný už Jespersenem (1971) při analýzách sekundárních predikátů.

⁴³ Viz 2.1.4.1 *Nerealizované kategorie*.

98) *Marie est jolie à regarder.* Ruwet (1983, s. 41) zase zastává názor, že transformace probíhají v následujícím pořadí

Nespornou výhodou Castagneho (1998) analýz je, že umožňují aplikovat jeden přístup jak na věty typu (96), tak na (98). Přídavné jméno je sice syntakticky závislé na řídicím substantivu, což se projevuje shodou (Gaatone, 1972, s. 130), ale jak jsme ukázali, pouze syntaktický pohled k rozlišení těchto konstrukcí nestačí.

Proto Castagne (1998) svou analýzu dále doplňuje o pojem metonymie, který považuje za klíčový právě k odlišení těchto formálně shodných struktur. O metonymii se jedná tehdy, když je možné v konstrukcích *N-être-Adj-à-VInf* potlačit konstituent *à-VInf*⁴⁴.

Pro znázornění této problematiky zde ukážeme některé z Castagnem (1998) popisovaných konstrukcí, které rozdělil podle jejich vlastností do dvou skupin.⁴⁵

A

99) *un général (est) dur à convaincre*

100) *un livre (est) intéressant à écrire*

101) *un homme (est) facile à convaincre*

B

102) *une voiture (est) nerveuse à conduire*

103) *un tissu (est) doux à toucher*

104) *un bois (est) tendre à travailler*

Ačkoli příklady (99)-101) mají stejnou distribuci jako (102), a jsou v souladu s pojmem *nexus*, má každá tato skupina rozdílnou interpretaci, a je podřízena určitým omezením (Gaatone, 1972, s. 129). Adjektiva typu A jsou sémanticky kompatibilní s příslušnými infinitivy, což umožňuje následující transformaci:

105) *N-être-Adj-à-VInf* *Cet homme est facile à convaincre.*

106) *VInf-COD-être-Adj* *Convaincre cet homme est facile.*⁴⁶

⁴⁴ Castagne (1998, s. 3) pak takové konstrukce označuje jako *à V-er*.

⁴⁵ Do konstrukcí popisovaných autorem jsme doplnili sloveso *être*, aby byly v souladu s konstrukcí, která je tématem této práce. Domníváme se, že tento krok nikterak nenaruší logiku Castagnových argumentů, neboť podle některých jsou dané konstrukce jsou vzešlé z atributivních vět (Gaatone, 1972, s. 130).

⁴⁶ Jedná se o věty stejného typu jako v příkladu (43).

Tato transformace ukazuje, že adjektiva jsou sémanticky spojena s příslušným infinitivem, na kterém jsou také závislá syntakticky, a to i v případě, že jsou kompatibilní. Konstrukce s infinitivem v čele (55) bývá považována za zdrojovou větu (Gatone, 1972, s. 131). Při její transformaci se z infinitivu extrapozicí stane předložkový komplement adjektiva, a jmenná skupina v úloze přímého předmětu bude podmětem. Počet adjektiv pro tyto konstrukce je značně omezený, např. *agréable, bon, difficile, dur*⁴⁷, *facile, intéressant, long* apod. (Castagne, 1998, s. 4).

Skupina adjektiv ve sloupci B je naopak kompatibilní s příslušnými jmény, a ne s infinitivy, tudíž je pro tato spojení výše uvedená transformace nepřipustná (107).

107) **Conduire cette voiture est nerveux. *Toucher ce tissu est dur. * Travailler ce bois est dur.*

Adjektiva zde totiž nespecifikují přímo jméno, jako spíš činnost na něm prováděnou (Riegel, 1985, p. 172). O této její vlastnosti pak svědčí dané přídavné jméno. V konstrukcích B by tak bylo možné vypustit skupinu *à-VInf*, jelikož ji lze považovat za fakultativní.

Vysvětlili jsme pojem nexus, stejně tak jako užitečnost metonymické kompatibility v přístupu ke studované struktuře. Ani tento termín a s ním spojená možnost potlačení konstituentu *à-VInf* však nejsou jediným kritériem pro rozlišení konstrukcí *N-être-Adj-à-VInf*. Castagne (1998) tvrdí, že je potřeba brát v úvahu i lexikální předvídatelnost infinitivu⁴⁸.

V obou níže uvedených sloupcích jsou v sekvencích použita tři stejná přídavná jména, *dur, intéressant* a *facile*⁴⁹. I přesto se od sebe tyto konstrukce odlišují. Jedná se o dva podtypy konstrukcí, v nichž přídavné jméno řídí nexus *N...à-VInf*, a je kompatibilní s infinitivem.

108) *un général (est) dur à convaincre*

109) *un livre (est) intéressant à écrire*

110) *un homme (est) facile à convaincre*

⁴⁷ Přídavné jméno *dur* může mít odlišný význam v závislosti na tom, zda je použito samotné nebo s infinitivním doplněním (Gatone, 1972, s. 130). V konstrukcích *facile à dire* se však může vyskytnout jedině ve významu *difficile*. Zbývající dva významy (*solid, insensible*) nejsou pro tyto konstrukce přípustné (Gatone, 1972, s. 132).

⁴⁸ *Prévisibilité lexicale*. Jedná se o pojem vyvinutý Z. S. Harrisem (Castagne, 1998, s. 6).

⁴⁹ Příklady byly vybrány jako ilustrativní z tabulky vytvořené Castagnem (1998, s. 5).

- 111) *un problème (est) dur à résoudre*
 112) *une communication (est) intéressante à écouter*
 113) *une langue (est) facile à apprendre*

V příkladech (111) je možné potlačit skupinu *à-VInf*, a získat tak spojení např. *ce problème (est) dur*. Tato výsledná forma se pak označuje jako „*forme courte*“ (Castagne, 1998, s. 6). Castagne tuto možnost zkrácení vysvětluje právě lexikální předvídatelností, která umožňuje adjektivu stát se metonymicky kompatibilním se jménem, a konstrukce tak může být realizována jak ve formě dlouhé, tak krátké (ibid.).

- 114) *ce général est dur à convaincre; ce général est dur atd.*

Naopak v příkladech (108) nejsou adjektiva kompatibilní se jmény, a ani slovesa zde nejsou předvídatelná, tudíž konstrukce musejí být uvedeny celé. Tato spojení se pak nazývají jako „*formes longues*“ (ibid.).

- 115) *ce problème est dur à résoudre; *ce problème est dur atd.*

V této kapitole jsme se pokusili ukázat, že ani čistě syntaktický přístup ke konstrukcím *être-Adj-Prép-VInf* není dostatečný, protože nenabízí řešení k rozlišení některých konstrukcí. Poukázali jsme proto na užitečnost sémantického pohledu. Jsme totiž přesvědčeni, že nejlepším způsobem, jak ke konstrukcím přistupovat, je právě sloučením obou těchto přístupů.

3 Korpusová sonda

V předchozí části jsme představili jednotlivé přístupy zabývající se problematikou zkoumané konstrukce. Ukázali jsme, že se jedná o velice komplexní téma, ke kterému je vhodné přistupovat nejenom ze syntaktického, ale i ze sémantického hlediska.

Následující kapitolu tvoří dvě části, přičemž první z nich si klade za cíl nejprve vyhledat v *InterCorpu* nejčastější přídavná jména vyskytující se v konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*, a ukázat tak způsoby jejího využívání v současné francouzské literatuře. Ve druhé části se pokusíme s využitím poznatků získaných v teoretické části vysledovat jistá pravidla a tendence týkající se zkoumané konstrukce. Výsledkem bude několik kategorií odpovídajících po formální stránce

strukturu *être-Adj-Prép-VInf*, lišících se však v tom, jaké skutečnosti vyjadřují. Budeme se zajímat o případy, ve kterých slovesa oscilují mezi použitím *à* a *de*, a pokusíme se v jejich chování vysledovat nějaký řád. Získané kategorie budou postupně popsány a doloženy příklady ze získaného vzorku dat z *InterCorpu*. Cílem této části není detailní popis všech možných konstrukcí objevujících se v korpusu, ale spíše vytvoření jakési typologie adjektiv a její exemplifikace.

3.1 Paralelní korpus *InterCorp*

Nejprve stručně popíšeme paralelní vícejazyčný korpus *InterCorp*, z něhož jsme získali vzorek konstrukce *être-Adj-Prép-VInf*. V následující podkapitole pak budou popsány detaily postupu práce v korpusu, přičemž budou zmíněny i nesnáze při vyhledávání konstrukce. Získané výsledky pak budou stručně okomentovány.

Pojmem korpus se myslí *rozsáhlý soubor autentických textů (psaných nebo mluvených) převedený do elektronické podoby v jednotném formátu tak, aby bylo možné v něm jednoduše vyhledávat různé jazykové jevy – zejména slova a slovní spojení (kolokace)* (Cvrček & Richterová, 2016a). K výhodám prací založených na studiu dat z korpusu bezesporu patří, že *korpus zobrazuje jazykové jevy v jejich přirozeném kontextu, a umožňuje tak vytvářet na reálných datech podložený jazykový výzkum v rozsahu, který byl dříve nemyslitelný* (Cvrček & Richterová, 2014).

InterCorp je paralelní vícejazyčný korpus, počínaje verzí 6 referenční korpus⁵⁰. Poslední aktualizace proběhla v roce 2016, proto v této práci již pracujeme s nejnovější verzí, kterou je *InterCorp v9* čítající 1 460 000 000 slov (Cvrček & Richterová, 2016b). Tento korpus je složen ze dvou hlavních částí, jádra (*core*) a kolekce (*collection*). K naší sondě byly použity výhradně texty z jádra, obsahujícího především beletristické texty, z nichž většina pochází z druhé poloviny 20. století (Nádvorníková, 2013), což by nám mělo poskytnout obraz víceméně aktuálního používání zkoumané konstrukce v beletrii. Typy textů zde shromážděných jsou různé, a oproti textům obsaženým v kolekcích mají tu výhodu, že jsou ručně zarovnané. Využívat budeme toho, že jsou morfoloicky označované a lemmatizované.

⁵⁰ Tzn. že všechny předchozí verze zůstávají nadále dostupné, a to ve své původní podobě (Cvrček & Richterová, 2017).

3.2 Postup práce

Úvodní část bude věnována metodologii naší práce. Představíme korpusový materiál, se kterým budeme pracovat, a poté vysvětlíme postup vyhledávání konstrukce *être-Adj-Prép-VInf*. Ze získaného vzorku určíme nejčastěji se vyskytující adjektiva a popíšeme typ konstrukcí, ve kterých se vyskytují.

K získání vzorku dat jsme použili francouzskou část paralelního korpusu *InterCorp* verze 9, která v současné době obsahuje 107 186 580 pozic (Nádvorníková – Vavřín, 2016). Pomocí tří níže popsaných dotazů jsme vyhledali žádané konstrukce, přičemž hledání bylo omezeno pouze na jádro a originální francouzské texty. Z těchto dotazů jsme vytvořili reprezentativní vzorek o velikosti 250 výskytů.

Pro vyhledávání v *InterCorpu* jsme využili nejnovější rozhraní *KonText* z roku 2013. Použili jsme funkci „specifikovat dotaz podle metainformací“, kde jsme zvolili možnost vyhledávání pouze v textech obsažených v jádru. Zaškrtnuli jsme také možnost <div.original>, neboť jsme chtěli vyhledat pouze původní francouzské texty. Pro naši analýzu jsme tak vytvořili vlastní subkorpus, který nakonec čítal 7 471 016 pozic.

K samotnému vyhledávání jsme vzhledem k povaze konstrukce využili nástroje pro lingvistickou anotaci *TreeTagger*, který umožňuje hledání v korpusu podle morfologických kategorií. Pomocí CQL jsme zadali tři různé dotazy. Jelikož jsme chtěli konstrukci vyhledat v její co nejautentičtější podobě, rozhodli jsme se vložit do ní několik volných pozic.

Mezi lemma *être* a adjektivum jsme umístili možnost jedné či žádné volné pozice. Tímto postupem jsme chtěli do vzorku zahrnout případy, ve kterých se vyskytuje např. záporka, některé příslovce či komparativní výrazy. Druhou možnost volné pozice jsme dali mezi předložku a infinitiv. Rozhodli jsme se postupně vyhledat věty bez volné pozice na tomto místě, poté s jednou volnou pozicí, se dvěma, a nakonec se třemi volnými pozicemi. Vyhledávali jsme v popsaném subkorpusu pomocí CQL, a to zadáním následujících výrazů:

```
[lemma="être"][] {0,1} [tag="ADJ"] [tag="PRP"] [tag="VER:inf"]
```

```
[lemma="être"][] {0,1} [tag="ADJ"] [tag="PRP"] [] [tag="VER:inf"]
```

```
[lemma="être"][] {0,1} [tag="ADJ"] [tag="PRP"] [] {2} [tag="VER:inf"]
```

Tímto způsobem jsme získali 2149 výskytů odpovídajících analyzované konstrukci. Následně jsme se ještě pokusili zadat dotaz obsahující tři volné pozice:

[lemma="être"][]{}{0,1}[tag="ADJ"][]{}[tag="PRP"][]{}{3}[tag="VER:inf"]

Počet výskytů odpovídajících tomuto dotazu byl sice 137, obsahoval však také velké množství šumů. Proto jsme se rozhodli s výsledky tohoto hledání už nadále nepracovat.⁵¹ Původně jsme doufali v nalezení více výskytů jiného druhu, např. takové, kde by byl použit zápor v kombinaci s klitiky či složeným infinitivem jako např.:

[...] *combien il était content d' avoir réussi à punir sa maîtresse.* (Camus, A. *Cizinec*)

Ce serait hypocrite de ne pas le dire [...] (Page, M. *Comment je suis devenu stupide*)

Dále jsme tedy pracovali pouze s výskyty obsahujícími žádnou, jednou či dvě volné pozice mezi předložkou a infinitivem, a s možností jedné či žádné volné pozice mezi lemmou *être* a předložkou. Počet těchto výskytů ukazuje *tabulka 1*:

Tabulka 1

	Bez volné pozice	S jednou prázdnou pozicí	Se dvěma prázdnými pozicemi	Celkem
Počet výskytů	1 237	738	174	2149
Procenta	58 %	34 %	8 %	100 %
Počet výskytů pro	145	85	20	250

Tímto postupem jsme získali celkový počet 2149 výskytů formálně odpovídajících naší konstrukci. Z tohoto počtu jsme vypočítali procentuální podíl každého jednotlivého dotazu. Výsledná procenta, která jsme přibližně zaokrouhlili na celá čísla, nám posloužila k vytvoření

⁵¹ Danému regulárnímu výrazu totiž odpovídají i následující, namátkou vybrané věty, které, jak je patrné již na první pohled, nejsou v souladu s konstrukcemi, které jsou tématem této práce: [...] *il désirait être agréable à Swann, voulant saisir cette occasion* [...]. (Proust, M. *A la recherche du temps perdu (Du côté de chez Swann)*)

[...] *cette inclination n' avait pas été étrangère à sa décision de rompre avec Flora.* (Aymé, M. *Le chemin des écoliers*)

reprezentativního vzorku⁵². Stanovili jsme, že z každé jednotlivé získané konkordance vytvoříme náhodný vzorek o počtu řádků odpovídající jejímu procentuálnímu podílu z celkovém počtu výskytů. K tomu jsme použili funkci „vzorek“, kterou vyhledávač *KonText* nabízí, přičemž cílový počet výskytů měl činit 250. Jednotlivé konkordance jsme pomocí dostupné funkce promíchali pomocí stejnojmenné funkce.

Ve vzorku jsme poté identifikovali nejčastěji se vyskytující přídavná jména. Za pomoci funkce „vlastní frekvence“ nabízené vyhledávačem *KonText*, jsme u dotazu vytvořili seznam nejčastěji se vyskytujících přídavných jmen. Zvolili jsme atribut *lemma*, a zjišťovali jsme, jaká slova se nacházejí na pozici 1P (slova KWIC nejvíce vlevo).

U zbývajících dvou dotazů jsme postupovali odlišně, a to právě kvůli přítomnosti prázdných pozic. Při zadání téhož dotazu jako v předchozím případě, se na pozici 1P objevily vedle adjektiv také některé výrazy jako *pas*, *plus*, *bien* či *trop*. To nás vedlo k zamyšlení nad tím, proč jsme se s těmito výrazy nesetkali v prvním dotazu. Odhalili jsme tak vlastní chybu v postupu, neboť jsme zjistili, že nepracujeme s dotazem: `[lemma="être"][]{0,1}[tag="ADJ"][tag="PRP"][tag="VER:infi"],ale` s jeho variantou bez možnosti prázdné první pozice, tedy `[lemma="être"][tag="ADJ"][tag="PRP"][tag="VER:infi"]`. Rozhodli jsme se však získaný vzorek už neopravovat, neboť věříme, že tato chyba nevede k žádnému zásadnímu zkreslení získaných dat, ba naopak nám pomohla bez problému určit nejčastější přídavná jména (*Tab. 2*).

⁵² Vytvoření vzorku pomocí podílu jednotlivých dotazů na celkovém počtu všech výskytů se nám jevil jako relevantnější než vybrání vzorku o stejném počtu řádků pro každý dotaz. Výsledný vzorek by tak měl podávat přesnější obraz užívání této konstrukce.

Tabulka 2

	Přídavné jméno	Frekvence
1	difficile	16
2	impossible	11
3	prêt	9
4	capable	9
5	heureux	9
6	nécessaire	8
7	incapable	7
8	possible	7
9	facile	7
10	bon	6
11	seul	5
12	content	4
13	sûr	4
14	digne	3
15	indispensable	2
16	curieux	2

17	juste	2
18	dur	2
19	beau	2
20	immense	2
21	agréable	2
22	fier	2
23	utile	2
24	conscient, tranquille, délicieux, impardonnable, injuste, essentiel, reconnaissant, sage, indigne, gentil, simple, inutile, long, impatient, préférable, extraordinaire, roux, idiot, formé, cool impensable, épuisant	1

Získané údaje nám dále posloužily jako výchozí bod pro určení frekvence jednotlivých přídavných jmen u zbylých dotazů. Použili jsme funkci pozitivní filtr, a manuálně vyhledávali jednotlivá adjektiva v konstrukcích nejprve s jednou, poté se dvěma volnými pozicemi před infinitivem.⁵³ Po odstranění chybných či jinak nevyhovujících sekvencí jsme ve finále získali vzorek čítající 152 výskytů odpovídajících konstrukci *être-Adj-de-VInf* s 11 nejčastěji se vyskytujícími přídavnými jmény. Tento počet byl zvolen proto, abychom od jednotlivých přídavných jmen měli k dispozici více než 5 příkladů výskytu. *Tabulka 3* znázorňuje těchto jedenáct nejfrekventovanějších⁵⁴ přídavných jmen adjektiv s nejvyšší frekvencí v celém vzorku.

Tabulka 3

Seznam nejčastějších Adj ve všech konstrukcích	Počet výskytů v konstrukci bez PP	Počet výskytů v konstrukci s 1 PP	Počet výskytů v konstrukci se 2 PP	Počet výskytů celkem
<i>difficile</i>	16	7	1	24
<i>impossible</i>	11	5	1	17
<i>incapable</i>	7	9	1	16
<i>capable</i>	9	6	0	15
<i>possible</i>	7	6	3	16
<i>heureux</i>	8	4	1	13
<i>prêt</i>	9	5	0	14
<i>facile</i>	7	4	0	11
<i>nécessaire</i>	8	2	0	10
<i>bon</i>	6	3	0	9
<i>sûr</i>	4	2	1	7
Celkem				152

⁵³ V průběhu manuálního procházení a třídění vzorku jsme identifikovali čtyři šumy, tedy výskyty, které z různých důvodů neodpovídaly analyzované konstrukci. Jednalo se např. o věty:

Je me demandais s'il existait, au sein de la compagnie, un être capable de se réjouir d'avoir gagné cent millions [...] nebo [...] mais on n'a pas besoin d'être heureux pour recommencer.

V první větě se jedná o případ chybného tagování, kdy bylo *être* označeno jako sloveso, ačkoli je na první pohled zřejmé, že se jedná o substantivum. Ve druhé větě je zase konstrukce součástí výrazu *avoir besoin de VInf*, takže ačkoli formálně splňuje zadaný dotaz, zkoumaná konstrukce se nenachází v atributivním postavení, což bylo naší podmínkou. Tyto šumy byly ze vzorku manuálně odstraněny, a nadále s nimi již nepracovali. *Tabulka 2* tak uvádí počty přídavných jmen už po tomto odstranění šumů.

⁵⁴ Nejfrekventovanější jsou v námi zvoleném subkorpusu a náhodně vybraném vzorku. V rámci celého InterCorpu se samozřejmě mohou výsledky odlišovat.

U každého jednotlivého přídavného jména uvedeného v tabulce jsme následně zkoumali způsob jeho použití ve větě. V první řadě nás zajímalo, v jakém typu konstrukce se vyskytuje, dále pak s jakou předložkou se pojí. Na základě těchto údajů jsme vytvořili graf zobrazující typ konstrukce, ve které se daná přídavná jména ve vzorku vyskytovala (*il*, *ce* či *NP*), a se kterými předložkami se v nich pojila (viz *Graf 1*).

3.3 Typy konstrukcí

Jak už bylo mnohokrát řečeno v teoretické části práce, existují různé typy konstrukce *être-Adj-Prép-VInf*. Toto naše východisko bylo ještě umocněno výsledky získanými pomocí vlastní korpusové sondy, které jsou znázorněny v *Grafu 1*.

V této kapitole představíme několik typů adjektiv vstupujících do konstrukce *être-Adj-Prép-VInf*, které jsme identifikovali za základě jejich syntaktických či sémantických rysů. Opírat se budeme především o teoretické přístupy rozebírané v kapitole 2. *Přístupy ke konstrukci être-Adj-Prép-VInf*, a které doplníme o vybrané příklady ze vzorku. Typy struktur jsme pro snazší orientaci pojmenovali vždy podle adjektiva reprezentujícího danou kategorii tak, aby byly v souladu s příklady uváděnými v teoretické části⁵⁵

Pokusíme se zde popsat a shrnout rysy charakteristické pro všechny námi identifikované typy konstrukcí. Soustředíme se přitom především na tento popis jejich fungování na syntaktické a sémantické úrovni, a pokusíme se popsat termíny jako stavová, dynamická, IL či SL, nebo pomocí rysů, které v dané konstrukci mají či nemají, např. [\pm hum] či [\pm Événement]. Největší prostor bude však věnován konstrukcím typu *facile*, neboť byly detailně popsány v obou teoretických částech práce, a jejich výskyt máme doložen i vzorkem dat z *InterCorpu*.

Typ *facile*

Prvním typem jsou konstrukce *facile*, které v sobě pojímají rovnou dvě odlišné struktury, které si sice odpovídají, pokud jde o sémantickou stránku, ale liší se na rovině syntaktické.

Jednu z možných variant, v nichž se mohou vyskytovat, lze obecně znázornit jako *Il-être-Adj-de-VInf*, ve které je *il* v platnosti neosobního nereferenčního zájmena (viz 14). Druhou variantu výskytu představuje *NP-être-Adj-à-VInf*, jež má na podmětné pozici deiktické jméno

⁵⁵ Rádi bychom podotkli, že se nejedná o žádné uznávané a schválené kategorie, ale o kategorie sdružené pod jeden název díky podobnostem, které vykazovali na jedné či více jazykových úrovních.

či zájmeno. Jedná se o konstrukce, které byly v teoretické části popisovány v rámci kapitoly *easy-tough* konstrukcí (13). Nyní se pokusíme shrnout rysy těchto dvou distribučních variant.

Struktura *NP-être-Adj-à-VInf*, ve které má *NP* podobu buď jmenného syntagmatu nebo příslušného osobního zájmena. Můžeme se tedy setkat s větami jako např. 116). Infinitiv nacházející se v těchto konstrukcích totiž musí být kontrolovaný svým podmětem, proto zde zájmeno *il* bude vždy referenční, a ne neosobní.

Věty tohoto typu je možné podrobit transformačním testům, v jejichž průběhu z e struktury *VInf NP être Adj* (16) získáme *NP être Adj à VInf* (15). Z *VInf*-Podmětu se stane předložkové doplnění adjektiva, uvozené vždy *à*, zatímco *NP*-Předmět bude fungovat jako podmět.

116) *Il est facile à convaincre.*

Přídavná jména tohoto typu nejsou kompatibilní se jménem, které rozvíjejí. Test potlačením infinitivní skupiny, by měl vždy vyjít jako negativní (26). Věty takto utvořené by měly být buď agramatické nebo by v nich mělo dojít k posunutí významu daného adjektiva, a to právě z toho důvodu, že infinitiv není předvídatelný (viz kap. 2.2.3.).

117) **Jean est facile.*

Stejně tak není možná ani pronominalizace infinitivu. Z obou těchto testů vyplývá, že přídavné jméno tohoto typu se vztahuje spíše k přítomnému infinitivu, a podle Castagneho (1998) terminologie se tak jedná se o tzv. „*formes longues*“ (viz. 2.2.3).

V tomto případě se jedná o IL predikát, a přídavné jméno tak popisuje jedince, což je možné ověřit pomocí testu vložení slovesa *devoir* do konstrukce, čímž získáme *il (Jean) doit être facile à convaincre* (41).

Neosobní variantu *facile* konstrukcí lze obecně vyjádřit jako *Il-être-Adj-de-VInf*. Jak bylo řečeno v kapitole *Individual level* a *stage level* predikáty, tyto neosobní konstrukce nabízejí pouze jednu možnost interpretace, a to „událostní“, obsahují v sobě tedy rys [+*Événement*], o kterém informuje přítomné adjektivum. Tento vztah může být zdůrazněn opět přidáním modálního slovesa *devoir* do konstrukce (43)

Pokud jde o prázdnou kategorii *PRO*, v případě neosobních *facile* konstrukcí není podmět syntakticky kontrolovaný, tzn. platí *Il-être-Adj-PRO de VInf*, přičemž *PRO* může mít buď obecnou interpretaci (*arb*) nebo interpretaci situační (*pour qqn*), pokud se vztahuje ke konkrétní události (srov. 69).

Z korpusové sondy vyplývá, že v případě těchto *facile*-konstrukcí je možné setkat se na pozici mezi prázdným podmětem a časovaným slovesem s výskytem klitik typu *me/lui*:

Il ne lui a pas été si facile de le forger. Il me semble à vrai dire qu' il m'est plus facile de vous écrire et sans doute de vous entendre une fois mis de côté ce projet [...].

(Nádvorníková & Vavřín, 2016)⁵⁶

Jejich funkcí je v těchto neosobních konstrukcích vyjádřit úhel pohledu, tzn. jsou koreferenční s *PRO*, které v případě jejich použití ztrácí rys *arb*. Významem tedy odpovídají již zmíněné předložkové skupině *pour moi/pour lui* (19).

Pokud jde o sémantickou stránku, konstrukce *facile* vyjadřují fyzickou modalitu, zde stupeň obtížnosti vykonání činnosti denotované infinitivem⁵⁷. Toto tvrzení lze ověřit pomocí užití opisné konstrukce se slovesem *trouver*, případně užitím příslovce modifikují proces vyjádřený *VInf*. Jedná se o další způsob, kterým je možné vyjádřit „agenta-hodnotitele“.

118) *Je trouve ça facile de VInf; Je trouve que c'est Adj de VInf.*

119) *On peut VInf facilement.*

Facile-konstrukce tedy vyjadřují hodnocení nastalé situace, přičemž je kladem buď důraz na událost [*Événement*] v případě neosobních *de*-konstrukcí nebo individuuum v případě *à*-konstrukcí.

Vedle samotného přídavného jména *facile* bychom do tohoto typu mohli řadit např. *difficile*, *possible*, *impossible* a *bon*, které jsme identifikovali jako jedny z nejčastěji se objevujících v konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*.

Konstrukce tohoto typu adjektiv ve spojení referenčním podmětem vykazují také značnou stálost. V sedmi případech je zde infinitivní konstituent uvozen morfémem *à*. Jedinou výjimku představuje následující věta s přídavným jménem *bon*:

Elle m'en voulait tant de ne pas avoir démissionné que tous les prétextes lui étaient bons pour venir me narguer.

⁵⁶ Tyto příklady jsme získali z *InterCorpu v9* postupem uvedeným v předchozí kapitole. Nebudeme zde uvádět odkazy přímo na konkrétní texty, neboť zde slouží pouze jak ilustrace pro naše závěry. Původní texty lze snadno dohledat zadáním věty do vyhledávače *InterCorpu*.

⁵⁷ *Possible* a *impossible* pak na stupnici obtížnosti představují krajní výrazy, a označují ne/možnost vykonání dané činnosti.

Vzhledem k nízkému počtu dat však tento výskyt nebudeme dále rozebírat a omezíme se na to, že řekneme, že ve většině případů, kdy byla oužita předložka *pour*, a to ve spojení s jakýmkoli z 11 přídavných jmen, se jednalo o implicitní infinitivní větu vyjadřující okolnosti, míru či účel.

Ve zbylých dvou případech se *bon* vyskytuje také v konstrukci *NP-être-Adj-à-Vinf* (viz Graf 1).

Zajímavé jsou i výskyty těchto přídavných jmen v *ce*-konstrukcích (srov. 120). Ačkoli se jedná o neosobní strukturu, infinitiv je zde v některých případech uvozen morfémem *à*. Pro hlubší analýzu zde není prostor, nicméně vzhledem k povaze těchto několika konkrétních případů předpokládáme, že se jedná o ustálené výrazy, které jsou běžně používány především v neformálním projevu.

120) *c'est facile à dire, c'est difficile à faire, bon à savoir*

(Nádvorníková & Vavřín, 2016)

Pokud jde o *ce*-konstrukce, ze získaného vzorku vycházejí jako nejrozmanitější, minimálně pokud jde o použití předložek. Ačkoli je v nich infinitiv nejčastěji uvozen *à*, našli jsme i výskyty *s de* či *pour*:

[...] *c'est difficile d' avoir plus chaud qu' on a ici rien qu' avec la température du pays!* [...]

« *C' est beau, mais c'est difficile pour y arriver.* »

V *NP*-konstrukci se v našem vzorku u adjektiv tohoto typu nenacházel morfém *de*. Proto jsme se rozhodli ověřit možnost jejich existence v této distribuci. Vyhledávali jsme v *InterCorpu v9* pomocí CQL dotazu:

```
[tag="NOM"][lemma="être"][lemma="bon|difficile|facile"][lemma="de"][tag="VER:inf"]
```

Nalezeno bylo 6 výskytů, vždy ale bylo podmětem nereferenční zájmeno *il*, jmenná skupina nikdy, z čehož lze vyvodit hypotézu, že konstrukce *NP-être-bon/facile/difficile-de-VInf* není přípustná, bylo by však potřeba provést rozsáhlejší analýzu těchto spojení, např. na korpusu *FrWac* či *L'Est Républicain*.

Typ *joli*

Druhou skupinou adjektiv objevujících se v konstrukci *être-Adj-Prép-VInf* jsou přídavná jména typu *joli*. Jedná se jednu z podskupin *tough*-konstrukcí, konkrétně o *pretty-tough* (viz 2.1.2.1 *Pretty-tough* a *easy-tough* konstrukce). Ačkoli bývají poměrně často zmiňovány napříč gramatikami, ať už anglickými či francouzskými, nedostaly se mezi nejfrekventovanější adjektiva⁵⁸, a proto zde budou popsána výhradně na základě znalostí získaných v předchozích částech práce.

Na rozdíl od *facile* konstrukcí, mají pouze jednu distribuční variantu, a to *NP-être-Adj-à-VInf*, varianta s neosobním *il* je nepřipustná (29). Dále je odlišují tím, že je možné potlačit infinitivní konstituent, aniž by se příliš změnil význam (28). Tento krok je umožněn díky tomu, že infinitiv zde pouze specifikuje přídavné jméno, jedná se tedy o adjunkt. Odebrání infinitivu z *joli*-konstrukce je sice přípustné, ale dojde tím ke změně interpretace z SL [+*Événement*] na IL [-*Événement*] predikát (viz kap. 2.1.2.3). Přítomnost infinitivu umožňuje relativizované čtení věty, která tak významově odpovídá vztahné větě, ve které je infinitiv ve vztahu s přídavným jménem, jehož význam omezuje, a zároveň s *NP*-podmětem, s nímž je ve vztahu predikace. *NP* je v těchto případech vnějším argumentem přídavného jména.

Konstrukce typu *joli* se tedy mohou objevovat pouze v osobních konstrukcích, konstituent *NP* konstituent ale není koreferenční s *PRO* infinitivu, čímž se odlišují např. od struktur typu *prêt*. Jedná se o stejný případ jako spojení *lourd à porter*, přídavná jména jsou zde metonymicky kompatibilní s *VInf*.

K rozlišení *facile* a *joli*-konstrukcí je tedy potřeba několik úkonů. Nejprve je nutné zjistit, v jakých strukturách se může přídavné jméno nacházet, tzn. prozkoumat jeho schopnost pojit se s *NP* a *il*, přičemž je nutné brát v potaz, že *il* může být jak referenčním zájmenem, tak prázdným podmětem. Dále je možné použít test potlačení infinitivu, který je možný pouze u typu *joli*.

⁵⁸ Tato hypotéza se potvrdila při zpětné analýze, při které jsme se pokusili vyhledat toto spojení *NP-être-joli-à-VInf* v korpusu *FrWac*, který disponuje větší databází textů než *InterCorp*. Přesto jsme získali pouze dva výskyty odpovídající hledanému dotazu [tag="NOM"][lemma="être"][lemma="joli"][lemma="à"][tag="VER:inf"], konkrétně v sekvencích *tant les rues sont jolies à voir* a *je trouve que la jument est jolie à voir* (Nádvorníková & Vavřín, 2016).

Typ *prêt*

Další typ konstrukcí je reprezentovaný přídavným jménem *prêt*. Ve vzorku použitým v této práci se vyskytovaly bez výjimky v *NP* konstrukci⁵⁹, a nikdy ne ve spojení s impersonálním *il*. Toto zjištění jsme se zpětně pokusili ověřit zadáním dotazu [word="il"][lemma="être"][lemma="prêt"][word="de"] do vyhledávače korpusu *InterCorp* neboť jak jsme výše stanovili, impersonální konstrukce se pojí vždy s morfémem *de*. V celém jádru se nevyskytuje jediná konstrukce odpovídající hledanému dotazu. Jeví se tak, že přídavná jména typu *prêt* se vyskytují výhradně v osobních *NP* konstrukcích.⁶⁰

Ve většině případů má referent tohoto *NP* rys [+hum], a kontroluje činnost vyjádřenou infinitivem. Právě přítomností tohoto rysu [±-contrôle] se odlišuje od konstrukcí typu *joli*. Pro ilustraci zde můžeme uvést schéma zobrazující prázdné kategorie, které vypadá následovně: *NP_i-être-Adj-PRO_i à Vinf⁶¹*. Podmět přídavného jména nepochází z nadzvednutí, ale je koreferenční s podmětem infinitivu.

Mezi další přídavná jména náležející se do této skupiny můžeme zařadit např. *apte* a *enclin*. Připomeňme zde studie Légerové (viz kap. 2.2.1.), která právě tato tři adjektiva zařadila do podskupiny *efektivních* přídavných jmen, která vyjadřují tendence či směřování.

Do této skupiny by měla patřit přídavná jména dynamická (DA), tzn. taková, která mají událostní interpretaci [+Événement], a která tvoří SL predikát. Nemohou tak stát samostatně, jelikož *VInf* je jejich valenčním doplněním, a jako takový ani není předvídatelný. Konstituent *à-VInf* je tedy povinný.

⁵⁹ Na základě zjištění uvedených v teoretické části jsme předpokládali, že adjektivum *prêt* se bude nacházet pouze v konstrukci *NP-être-Adj-à-VInf*. Do vzorku se však dostal jeden případ, kdy byl infinitiv uvozen *de*:

Notre livre n'en a sans doute pas tout dit : c'est qu'on n'est pas prêt d'en avoir fini avec elle. (Nádvořníková & Vavřín, 2016). Dotazem [lemma="prêt"][lemma="de"][] {0,2} [tag="VER:infi"] vyhledávajícím toto spojení jsme v *InterCorpu* našli pouze čtyři výskyty včetně již zmíněné věty. TLFi (2004) potvrzuje, že samotné *prêt de-Vinf* je zastaralé spojení, a konstrukce *n'être pas prêt de* pak znamená nemít mnoho šancí či se neodvažovat něco udělat nebo se vztahuje pouze ke ve vzdálené budoucnosti.

⁶⁰ Jsme si vědomi toho, že data získaná z korpusu nelze brát jako zcela závazná pro formování obecně platných tvrzení, minimálně ale svědčí i jistých tendencích.

⁶¹ Ve dvou případech se však jednalo o stroj (loď či vlak), které jsou ze své podstaty neschopné řídit proces. Nejedná se o jev neobvyklý, podle Paykin & Tayalati, (2012, s. 246) bývají agentivní rysy někdy přítomny i u přírodních sil či právě strojů (viz kap. 2.2.1.2.).

Typ *nécessaire*

V teoretické části jsme tvrdili, že přídavné jméno *nécessaire* se nevyskytuje se jmennou skupinou (1). Vzhledem k opakujícímu se výskytu právě těchto případů však musíme původní tvrzení přeformulovat.

Z konkordance vyplývá, že pokud se *nécessaire* se objevuje v *NP* konstrukci, rysem tohoto *NP*-podmětu je [-hum]⁶². Přídavné jméno se v této struktuře pojí s předložkou *pour*, která předchází infinitivu. Tuto hypotézu jsme chtěli ověřit, a proto jsme zadali do *InterCorpu* následující dotaz:

```
[tag="NOM"][lemma="être"]{0,1}[lemma="nécessaire"][tag="PRP"]{0,1}[tag="VER:inf"]
```

Získali jsme 14 výskytů, z nichž jeden výskyt se opakoval, což je dáno přítomnosti vložené pozice, kdy jednou byla daná věta vyhledána jednou bez prázdné pozice, podruhé s prázdnou pozicí. V konkordanci se dále nacházel jeden šum, neboť v dané větě bylo na pozici podmětu neosobní zájmeno *il*, a ne podstatné jméno. To byla také jediná věta, ve které se nacházela vazba *de-Vinf*.

Odstraněním šumu a opakující se věty jsme nakonec získali 12 vět s hledanou konstrukcí, v níž byl infinitiv vždy uvozen předložkou *pour*. Ve všech případech se však jednalo o implicitní infinitivní větu. Sémanticky tyto konstrukce odpovídají vedlejší větě účelové.⁶³

např. *Le fait est incontestable, mais tout ce qu'on en peut conclure, c'est qu'un tâtonnement est nécessaire pour coordonner les impressions douloureuses de la peau, qui a reçu la piqûre, à celles du sens musculaire, qui dirige les mouvements du bras et de la main.*

(Nádvorníková & Vavřín, 2016)

Ve všech ostatních případech bylo *nécessaire* použito v neosobní *il* konstrukci, v níž byl infinitiv byl uvozen *de*. Vzorek ukázal, že se přídavná jména tohoto typu nikdy nepojí s entitou mající rys [+hum], tzn. jedná se o přídavná jména SL, týkající se události a ne individua.

⁶² Ve větě „*Les 4 étaient nécessaires pour endiguer le lâcher des insectes, pour viser juste et non pas grossièrement.*“ jsme kvůli významové nejasnosti jmenné skupiny byli nuceni vypomoci si překladem, který zněl „Ty čtyřky byly nezbytné, aby ohraničily vypouštění blech, aby mohl mířit přesně, a ne jen tak nahrubo.“ Díky tomu jsme mohli určit, že i v tomto případě se *NP* vztahuje k entitě [-hum].

⁶³ Důkazem nám byl překlad do češtiny, v němž se tato spojení nejčastěji překládají předložkou *k* ve spojení s deverbálním podstatným jménem či spojovacím výrazem *aby*, následovaným příslušnou účelovou větou. Okrajově pak předložkou *pro* následovanou opět jmennou skupinou, a v jednom případě konstrukcí než+vedlejší věta.

V neosobní *il* konstrukci pak přebírá funkci skutečného podmětu infinitivní skupina podle vzorce *Il est nécessaire [cp de [ip PRO_{arb} faire de l'exercise]]*.

Ačkoli je nám jasné, že konstrukce tímto způsobem nebyla popsána dostatečně, myslíme, že jsme ukázali, že se jedná o poměrně jasné definovanou skupinu, jak sémanticky, tak syntakticky.

Typ „komplementy“ - *heureux*

Mezi tento typ konstrukcí bychom mohli kromě zájmena *heureux* řadit např. také *sûr*, *capable* a *incapable*, se kterými jsme se setkali ve vzorku nejfrekventovanějších adjektiv (viz *Tabulka 3*)⁶⁴. Vzhledem k jejich analogickému chování je zařadíme do jedné kategorie „komplementů“, a budeme je popisovat společně v rámci této vyšší kategorie.

Tato přídavná jména se ve vzorku vyskytovala pouze v konstrukci *NP-être-Adj-de-VInf*. Jedná se totiž o IL predikáty, neboť rozvíjejí vždy jen k *NP*-podmět, který má rys [+hum]. *VInf* těchto přídavných jmen se týká pouze individua *NP*, které má funkci podmětu (PRO_i *VInf*)

K vlastnostem tohoto typu konstrukcí, které byly popsány již v samostatné podkapitole 2.1.3.1 patří, že infinitivní konstituent je v možné pronominalizovat zájmenem *en*, případně ho lze nahradit jmenným syntagmatem nebo vedlejší větou předmětnou (viz 53).

Odlišují se od *tough*-konstrukcí např. tím, že nemají protějšek v impersonálním tvaru, dále pak již zmíněnou možností pronominalizace infinitivu, kterou *tough*-konstrukce nepřipouštějí. Dále se těmto konstrukcím nebudeme věnovat, neboť myslíme, že byly dostatečně popsány v již zmíněné podkapitole, a vzhledem jejich různorodosti by taková analýza dalece přesahovala rámes této práce.

Typ *gentil*

Konstrukce tohoto typu odkazují na Riegelem (1997) popisované rozšíření atributivních konstrukcí. Jejich charakteristiky jsme již uvedli v příslušné kapitole (viz 2.1.3.2), zde je proto už je stručně shrneme. Ani jedna takováto konstrukce se neobjevila v získaném vzorku nejčastějších přídavných jmen, proto také zůstaneme u příkladů popisovaných v teoretické části.

⁶⁴ Přídavné jméno *heureux* navíc ještě vyjadřuje příčinný vztah mezi infinitive

Kromě *gentil* bychom sem mohli zařadit *fou* či *courageux* aj., tedy přídavná jména, která se na první pohled mohou vztahovat jak k události, tak k individu. Vyskytují se v konstrukcích *NP-être-Adj-de-VInf*, v nichž je povaha zájmena *il* dvojznačná. Mohlo by se jednat jak o zájmeno referenční, tak o zájmeno neosobní (viz 63).

Přídavná jména v těchto konstrukcích pojmenovávají a zároveň hodnotí chování či postoj podmětu vyjádřený infinitivem. Podmětem je tedy zároveň agentem [+hum], a dochází zde ke koreferenci podmětu (121). Na pozici podmětu se v těchto konstrukcích může vyskytovat i zájmeno *ce*, které pak není syntakticky kontrolováno podmětem, ale může mu být přiřazen index *arb* (122) odkazující na obecnou platnost tvrzení či situační, pokud se vztahuje k jedinečné události.

121) $NP_i \text{ est Adj de } PRO_i VInf = Jean_i \text{ est fou de } PRO_i \text{ gaspiller ainsi de l'argent.}$

122) $C'_{arb} \text{ est fou de } PRO_{arb} VInf = PRO_{arb} VInf \text{ être Adj} = \text{Gaspiller ainsi de l'argent est fou.}$

Vzhledem k tomu, že tato hodnotí chování člověka, jedná se o přídavná jména evaluativní⁶⁵, tj. taková, která mohou stát ve větě i samostatně (srov. *prêt*).

Pokud jde o sémantickou stránku, lze ještě doplnit, že svým významem *gentil*-konstrukce předpokládají platnost infinitivu (123), příp. jsou chápány jako hypotetické, pokud je hlavní věta v kondicionálu (124).⁶⁶

123) $Jean \text{ est fou de gaspiller ainsi de l'argent.} = Jean \text{ gaspille de l'argent.}$

124) $Jean \text{ serait fou de gaspiller ainsi de l'argent.} = Il \text{ serait fou si Jean gaspillait de l'argent.}$ ⁶⁷

Gentil-konstrukce se od typu „komplementy“ odlišují např. nemožností pronominalizace infinitivu zájmenem *en* (65) či převedení *VInf* na předmětnou větu, jelikož infinitiv zde odpovídá podmětu, na rozdíl od vět typu *heureux*, kde se jednalo o funkci předmětnou. Právě proto také Riegel (1997) tvrdí, že v těchto konstrukcích jsou obsaženy dva predikáty (66).

⁶⁵ Pro více informací viz (Desurmont, (2012).

⁶⁶ Více o problematice evaluativních přídavných jmen viz (Desurmont, 2012).

⁶⁷ Desurmont (2012) používá následující příklady: *It was silly PRO to worry*. Předpoklad: *SOMEONE has been worrying*. Svou tezi pak dokládá nesmyslností konstrukce: *??It was silly to worry but no one has been worrying*.

Intensifikační konstrukce

Kromě již zmíněných druhů konstrukcí *être-Adj-Prép-Vinf*, jejichž vlastnosti byly právě popsány, existují i další typy, které nebyly rozebírány zde ani v teoretické části práce. Pokládáme za důležité se o nich alespoň zmínit alespoň, abychom tak dokázali rozsah možností, které je studovaná konstrukce schopná vyjádřit. Jejich užívání pravděpodobně není tak frekventované, a proto se nedostaly do vzorku (viz Tabulka 2).

Intensifikačními konstrukcemi v tomto případě myslíme takové věty, které vyjadřují vysoký stupeň vlastnosti či možný účinek (Huot, 1981, s. 45), a vyskytují se v konstrukci *être-Adj-à-Vinf*⁶⁸:

125) *Il est triste à pleurer* (Huot, 1981, s. 45).

Objevují se často ve spojení se slovesy označujícími fyzické projevy, slovesy spojenými se smrtí, pocitovými či slovesy vyjadřujícími obsah (např. *cracquer, déborder*). Infinitivní konstituent zde funguje jako modifikátor adjektiva. Je tedy nevalenčním doplněním, a proto ho lze úplně vypustit, aniž by se změnil význam věty (Tutin, 2012, s. 604):

126) *Il est triste.*

Je možné ho také nahradit vedlejší větou vyjadřující odpovídající poměr, např. důsledkový, a použít při tom příslovečné výrazy jako *si/tellement + Adj que P* (Tutin, 2012, s. 604).

Pokud jde o omezení vztahující se k těmto konstrukcím, konstituent *à-VInf* v nich nemůže být stupňován příslovcem, ani stát ve větách srovnávacích či účinkových (0, což napovídá, že konstrukce sama o sobě již implikuje vztah tohoto typu (Huot, 1981, s. 45).

**Il se sentait assez triste à mourir. * [...] plus bête à manger du foin que Paul.*

(ibid.)

Význam takovýchto vět je samozřejmě hyperbolický a pouze metaforický, neodkazuje na reálnou událost, ale na potenciálně hrozící skutečnost⁶⁹ (Tutin, 2012, s. 606).

Jsme si jistí, že jsme rozhodně nepopsali všechny možnosti poskytované konstrukcí *être-Adj-Prép-VInf*. Naším cílem bylo především určit, na základě dat získaných z *InterCorpu*, nejfrekventovanější přídavná jména v konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*, a pokusit se o jejich typologizaci.

⁶⁸ Možné jsou samozřejmě i jiné typy atributivních konstrukcí, např. *Je les trouvais ennuyées à mourir, ses histoires* (Vikner, 1980).

⁶⁹ Do této skupiny by se mohly řadit i některé již lexikalizované, ustrnulé výrazy, jako např. *noir à gerber, barbare à donner le frisson, hideux à faire pitié* (Tutin, 2012, s. 606).

4 Závěr

V této bakalářské práci zabývající se infinitivním doplněním adjektiv, jsme se pokusili popsat konstrukci *être-Adj-Prép-VInf* z několika různých hledisek. Jako první jsme zvolili syntaktický přístup, v jehož rámci jsme se zabývali nejenom rolí jednotlivých konstituentů, ale v případě přídavných jmen i možnostmi jejich doplnění. Samostatnou kapitolu jsme věnovali komplexní problematice spojené s tzv. *tough*-konstrukcemi, a snažili jsme se popsat způsoby, kterými je možné je odlišit od jiných typů konstrukcí, která mají ovšem shodnou povrchovou strukturu. Obdobným způsobem jsme popsali i případ rozšíření atributivní konstrukce, který jsme popisovali v opozici ke infinitivním komplementům adjektiv. Jako poslední jsme na studovanou konstrukce aplikovali pojmy převzaté z generativní gramatiky, jako *PRO* a *trace*.

Poté jsme na konstrukci nahlíželi ze sémantického hlediska, a popsali jsme tak přídavná jména pomocí rysů dynamičnosti a agentivity, které jsou původně definované v rámci třídy sloves. Přiblížili jsme také možnost analýzy konstrukce využitím pojmu *nexus*, a s ním spojené lexikální předvídatelnosti a metonymické kompatibility.

Jsme si vědomi toho, že se některé pasáže této práce částečně překrývají, nicméně myslíme, že každé jednotlivé hledisko mohlo být užitečné, a především svědčilo o komplexnosti této konstrukce. Jako pozitivum bychom rádi viděli skutečnost, že se práce snaží neupřednostňovat pouze jeden přístup.

V závěrečné části jsme popsali několik typů konstrukcí, které jsme nazvali podle přídavného jména reprezentujícího danou strukturu. V několika případech jsme zjistili, že námi zvolené typy jsou v souladu s kategoriemi, které popsala Légerová (2006). Přídavná jména, která zařadila do kategorie popisující tendenci či směřování, korespondují s naší kategorií „*prêt*“, adjektiva vyjadřující obtížnost či snadnost pak odpovídají *easy-tough* konstrukcím neboli konstrukcím „*facile*“. Zbývající skupina popsána Légerovou v rámci efektivních adjektiv je skupina přídavných jmen vyjadřujících schopnosti, která námi byla označena jako komplementy.

Jako námět pro další práce by mohly sloužit pojmy dynamičnosti a stavovosti přídavných jmen, kterým zde v rámci korpusové sondy nebylo věnováno příliš prostoru, neboť právě prostorem jsme byli limitováni. Mohla by být také provedena rozsáhlejší analýza konstrukce *être-Adj-Prép-VInf*, opírající se o mnohem větší počet dat. Využit by se také dalo více korpusů než jen samotný *InterCorp*, např. přidáním korpusů *FrWac* a *L'Est Républicain* by bylo možné porovnávat způsoby využívání konstrukce napříč různými literárními styly.

V neposlední řadě by k zajímavým závěrům mohla vést i kontrastivní analýza užívání některých z konstrukcí ve francouzštině a v italštině, neboť italština oproti francouzštině vedle předložky *per*, odpovídající francouzskému *pour*, disponuje navíc např. předložkou *da*, a obecně se od francouzštiny liší i používání uvozovacích výrazů před infinitivy.

Resumé v češtině

Tato bakalářská práce s názvem *Adjektiva s infinitivním doplněním* se soustředí na atributivní konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*. První část si klade za cíl podat ucelený obraz různých přístupů, kterými je možné na tuto strukturu nahlížet. Nejprve jsou představeny přístupy syntaktické, ve kterých jsou zkoumány funkce jednotlivých konstituentů, poté je věnována pozornost *tough*-konstrukcím. Pro úplnost jsou uvedeny i některé termíny zavedené generativní gramatikou. Dále je vysvětlena důležitost sémantického přístupu. V této podkapitole jsou na kategorii přídavných jmen uplatněny pojmy původně spojené s třídou sloves. V neposlední řadě je představen pojem metonymické kompatibility.

Druhou část práce tvoří korpusová sonda, která mapuje výskyt nejfrekventovanějších přídavných jmen v atributivní konstrukci *être-Adj-Prép-VInf*. Soustředí se především na to, v jakém typu konstrukce se tato adjektiva vyskytují, a tyto závěry se snaží porovnat s poznatky získanými v teoretické části práce. Jádrem této práce je závěrečný popis několika typů přídavných jmen vyskytujících se v analyzované konstrukci, přičemž jsou použity termíny představené v předchozích kapitolách. Tento popis je v případě potřeby doplněn vybranými příklady z korpusu *InterCorp*. Výsledkem této práce je tento přehled a typologie konstrukcí, které poskytuje struktura *être-Adj-Prép-VInf*, který by mohl přispět k jejímu lepšímu pochopení.

Résumé en français

Bibliografie

- Abeillé, A. (1998). Verbes «à montée» et auxiliaires dans une grammaire d'arbres adjoints. *Linx. Revue des linguistes de l'université Paris X Nanterre*, (39), 119-158.
- Antikainen, M. (2009). *Étude de l'emploi du marqueur d'infinitif devant un infinitif COD dans des romans du XVIIIe et du XIXe siècle* (Mémoire de licence) [Online]. Retrieved from https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/20011/mariaantikainen_mdl.pdf?sequence=1
- Antjärvi, A. (2009). *Évolution de l'emploi du marqueur d'infinitif au XIXe siècle*. [Online]. Retrieved from https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/19973/antuanj%E4rvi_mdl-1.pdf?sequence=4
- Borillo, A., Veters, C., & Vuillaume, M. (1998). Regards sur l'aspect (No. 2). Rodopi.
- Boutault, J. (2011). A Tough Nut to Crack: A Semantico-Syntactic Analysis of Tough-Constructions in Contemporary English [Online]. *Syntaxe Et Sémantique*, 1(12), 95-119. <https://doi.org/10.3917/ss.012.095>
- Boutault, J. (2014). Enough et too: expression de la suffisance et de l'excès dans les constructions « tough » en anglais [Online]. *Corela*, (Vol. 12, n° 1). <https://doi.org/10.4000/corela.3461>
- Brunot, F. (1936). *La pensée et la langue: méthode, principes et plan d'une théorie nouvelle du langage appliquée au français* (3e édition revue). Paris: Masson. Retrieved from <http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb31883644j>
- Campese, S. (2016). À trancher une bonne fois pour toutes : « continuer à » ou « continuer de » [Online]. In *Projet Voltaire*. Retrieved from <http://www.projet-voltaire.fr/blog/question-orthographe/continuer-a-continuer-de>
- Castagne, É. (1998). Utilité de la notion de métonymie pour l'analyse syntaxique des structures: une communication intéressante à écouter. Legnica: Orbis Linguarum. Retrieved from <http://logatome.eu/publicat/Legnica1997.pdf>
- Castagne, E. (1999). Apports des données orales dans l'analyse des valences à l'infinitif des adjectifs recteurs. *Recherches sur le français parlé*, (15) [Online], 113-136. Retrieved from <http://logatome.eu/publicat/Aix1999.pdf>
- Castagne, E. (1999). Apports des données orales dans l'analyse des valences à l'infinitif des adjectifs recteurs [Online]. In *Recherches sur le français parlé* (15 ed., pp. 113-136). Aix-en-Provence: Presses de l'Université de Provence. Retrieved from <http://logatome.eu/publicat/Aix1999.pdf>
- Castagne, E. (1999). Apports des données orales dans l'analyse des valences à l'infinitif des adjectifs recteurs. *Recherches sur le français parlé*, (15), 113-136.
- CNRS (1976-1994) TLF, Dictionnaire de la langue du 19e et du 20e siècle, CNRS, Gallimard, Paris.
- Comrie, B. (1976). *Aspect*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cox, T. (1983). Teaching the Unteachable: Prepositional Complementizers in French [Online]. *The French Review*, 57(2), 168-178. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/391560>
- Cvrček, V., & Richterová (eds), O. (2014). Pojmy: korpus [Online]. In *Příručka ČNK*. Retrieved from <https://wiki.korpus.cz/doku.php?id=pojmy:korpus&rev=1416829573>

- Cvrček, V., & Richterová (eds), O. (2016). Start [Online]. In *Příručka ČNK*. Retrieved from <https://wiki.korpus.cz/doku.php?id=start&rev=1474895736>
- Cvrček, V., & Richterová (eds), O. (2016b). Cnk:intercorp [Online]. In *Příručka ČNK*. Retrieved from <http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=cnk:intercorp&rev=1473769178>
- Cvrček, V., & Richterová (eds), O. (2017). Cnk:intercorp [Online], In *Příručka ČNK*, Retrieved from <<https://wiki.korpus.cz/doku.php?id=cnk:intercorp&rev=1491572948>> [Zobrazeno 7 May 2017]
- Český národní korpus – InterCorp*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Cit.04.05.2017, dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.
- De Miguel Aparicio, E. (1999). El aspecto léxico. In *Gramática descriptiva de la lengua española* (pp. 2977-3060). Espasa Calpe.
- Desurmont, C. (2012). Unclear Predication in the <Evaluative Adjective +Infinitive> Construction [Online]. *E-Rea*. <https://doi.org/10.4000/erea.2368>
- Dubois, J., & Lagane, R. (1973). *La nouvelle grammaire du français* (1989 ed.). Paris: Larousse.
- Eluerd, R. (2004). *Grammaire descriptive de la langue française*. Paris: Armand Collin.
- Gaatone, D. (1972). Facile à dire. *Revue De Linguistique Romane*, 36, 129-138.
- Gaatone, D. (2012). Variations sur un thème éculé: la notion d'objet direct en français. In *Meaning, Texts and other Exciting Things: a Festschrift to Commemorate the 80th anniversary of Professor Igor Alexandrovic Mel'cuk* (pp. 157- 175). Ju. Apresjan et al. (éd.).
- Godart-Wendling Béatrice. Rivenc, François et Gabriel Sandu, *Entre logique et langage*. In: *Histoire Épistémologie Langage*, tome 31, fascicule 2, 2009. La nomination des langues dans l'histoire. 185-187.
- Goes, J. (2005). *Adjectif + syntagme prépositionnel et les constructions verbales* [Online], 133-144. Retrieved from <https://archive.org/details/AdjectifSyntagmePrpositionnelEtLesConstructionsVerbales>
- Grevisse, M., & Goosse, A. (1975). *Le bon usage*.
- Guérin, V. (2006). On tough constructions in French. at Mānoa Working Papers in Linguistics [Online]. In *Department of Linguistics* (1st ed., pp. 1-21). Mānoa: University of Hawai'i. Retrieved from <http://www.ling.hawaii.edu/research/WorkingPapers/wp-guerin.pdf>
- Guérin, Valérie. 2006. On tough constructions in French. University of Hawai'i at Mānoa Working Papers in Linguistics 37:1-21. [Online]. Retrieved from https://research.jcu.edu.au/lcrc/people/dr-valerie-guerin/cv/at_download/file
- Haas P., Marín R. & Tayalati F. (2010). Les adjectifs de comportement sont dynamiques et agentifs, dans Iliescu, Maria ; Siller-Runggaldier, Heidi M. ; Danler, Paul (éds), *Actes du XXVe Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes*, 3-8 septembre 2007, Innsbruck (Autriche). Tome I – VII, Mouton de Gruyter, Berlin : 97-107.
- Haas, P. & Tayalati, F. (2008). Les adjectifs français et l'opposition aspectuelle statif vs dynamique. *Travaux de linguistique*, 56,(1), 47-67. doi:10.3917/tl.056.0047.
- Haas, P. & Tayalati, F. (2012). Behavior adjectives: Dynamic, agentive and unergative. *Cahiers Chronos*, 25.
- Hajič, J., Votrúbec, J., Krbeč, P., & Květoň, P. (2007, June). The best of two worlds: Cooperation of statistical and rule-based taggers for Czech. In *Proceedings of the Workshop on Balto-Slavonic Natural*

Language Processing: Information Extraction and Enabling Technologies (pp. 67-74). Association for Computational Linguistics.

Hendrich, J., Radina, O. & Tláskal, J. (2001). Francouzská mluvnice (3. přeprac. vyd., 1. vyd. v nakl. Fraus.). Plzeň: Fraus.

Henrichsen, A. -J. (1967). Quelques remarques sur l'emploi des formes verbales en-ant en français moderne. In *Revue romane*.

Hulk, A., & Verheugd, E. (1993). LA STRUCTURE ARGUMENTALE DES ADJECTIFS: LES TOURS ADJECTIVAUX EN A+ INFINITIF. *Du lexique à la morphologie: du côté de chez Zwaan: textes réunis en l'honneur du soixantième anniversaire de Wiecher Zwanenburg*, 73, 135.

Huot, H. (1981). Constructions infinitives du français: le subordonnant de (vol. 12). Librairie Droz.

Chomsky, N. (1981). Lectures on Government and Binding, Foris, Dordrecht. *Chomsky Lectures on Government and Binding 1981*.

Chomsky, N. (1993). *Lectures on government and binding: The Pisa lectures* (No. 9). Walter de Gruyter.

Jacqueline Giry-Schneider, Eric Laporte. Classer et d'écrire les adjectifs du français. *Cahiers de lexicologie*, Didier Erudition, 2011, 98 (1), pp.45-64. <halshs-00620878> [Online]. In (pp. 45-64).

Jan Hajič: *Disambiguation of Rich Inflection (Computational Morphology of Czech)*. Vol. 1. Karolinum Charles University Press, Praha 2004.

Jelínek, T. (2008). Nové značkování v Českém národním korpusu. *Naše řeč*, (1), 13-20.

Jaspersen, O. (1971). *La philosophie de la grammaire*. Les Éditions de Minuit.

Kalmbach, J. -M. (2008). Intégrer les marqueurs d'infinitif dans la grammaire française. *Pays Scandinaves*, (3), 63-74.

Kalmbach, J. -M. (2011). La grammaire française de l'étudiant finnophone [Online]. Retrieved from <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4574-9>

Kalmbach, J. -M. (2012). La grammaire du français langue étrangère pour étudiants finnophones. [Online]. Jyväskylä: Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto. Retrieved from <http://research.jyu.fi/grfle/>

Karlík, P., Nekula, M., & Pleskalová, J. (2002). *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Lablanche, A. (2007). *L'infinitif complément d'un verbe, d'un adjectif, d'un nom. Ecriture d'un fragment de grammaire* (Doctoral dissertation, Université de Nanterre-Paris X).

Legendre, G. (1986). Object raising in French: A unified account. *Natural Language & Linguistic Theory*, 4(2), 137-183.

Legendre, G. (1994). *Topics in French syntax*. Taylor & Francis.

Léger, C. (2006). *La complémentation phrastique des adjectifs en français. PhD Thesis*. (Thèse de doctorat) [Online]. Retrieved from <http://homes.chass.utoronto.ca/~cla-acl/2003/Leger.pdf>

Long, M. E. (1976). *Semantic verb classes and their role in French predicate complementation*. Indiana Univ. Linguistics Club.

Marengo, S. (2002). *L'adjectif classification sémantique et structures d'arguments* [Online]. Retrieved from <http://savoirs.usherbrooke.ca/bitstream/handle/11143/2278/MQ74463.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Marengo, S. (2009). Les dépendants syntaxiques de l'adjectif en français: vers un inventaire des relations syntaxiques de surface [Online]. Montréal. Retrieved from <http://www.meaningtext.net/mtt2009/26-SMarengo.pdf>
- Marque-Pucheu, C. (2008). La couleur des prépositions à et de [Online]. *Langue Française*, (157), 74-105. <https://doi.org/10.3917/lf.157.0074>
- Mourelatos, A. P. (1978). Events, processes, and states. *Linguistics and philosophy*, 2(3), 415-434.
- Nádvorníková, O. (2013). Paralelní korpus InterCorp. In *PLAV* (no. 9, pp. 47-50).
- Nádvorníková, O. & Vavřín, M.: *Korpus InterCorp – francouzština, verze 9 z 9. 9. 2016*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2016. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>
- Nishida, C., & Russi, C. (2012). *Building a Bridge Between Linguistic Communities of the Old and the New World: Current Research in Tense, Aspect, Mood and Modality (Cahiers Chronos)*. Brill Academic Publishers.
- Noailly, M. (1999). L'adjectif en français. Ophrys.
- Olivier, M. (1999). Analyse des éléments nuls PRO et pro en syntaxe générative. In *Dialangue* (vol. 10, pp. 84-93).
- Paykin, K & Tayalati, F. (2012). Behavior Adjectives: dynamic, agentive and unergative » in C. Nishida & C. Russi (eds), *Building a bridge between linguistic communities of the Old and the New World*, Amsterdam / New York, Rodopi, 2012, p. 241-257.
- Picabia, L. (1978). Les constructions adjectivales en français: Systématique transformationnelle. Geneve: Librairie Droz.
- Riegel, M. (1997). Il est gentil de nous avoir aidés ou: À propos de compléments de l'adjectif qui n'en sont pas vraiment. In De Boeck Supérieur. <https://doi.org/10.3917/dbu.kleib.1996.01.0355>
- Riegel, M., Pellat, J. C., & Rioul, R. (1994). Grammaire méthodique du français. *Linguistique nouvelle*.
- Rivenc, F., & Sandu, G. (2009). *Entre Logique et Langage*. Paris: Mathesis.
- Rosen, A. – Vavřín, M.: *Korpus InterCorp, verze 8 z 4. 6. 2015*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>
- Rosenbaum, P. S. (1967). *The Grammar of English Predicate Complement Constructions*, MITPress, Cambridge, Massachusetts. *RosenbaumThe Grammar of English Predicate Complement Constructions1967*.
- Ruwet, N. (1983). Du bon usage des expressions idiomatiques dans l'argumentation en syntaxe générative. *Revue québécoise de linguistique*, 13(1), 9-145.
- Stowell, T. (1991). The Alignment of Arguments in Adjective Phrases. In: Rothstein, Suzan, (ed.), *Perspectives on Phrase Structure: Heads and Licensing, Syntax and Semantics 25*, Academic Press, 105-135.
- Šabršula, J. (1986). *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia.
- Trésor de la Langue Francaise informatise (TLFi). (2004). CNRS'Éditions, Paris. [Dostupný z WWW: <http://atilf.atilf.fr/tlf.htm>]

Tutin, A. (2012). Les collocations dans le champ sémantique des émotions: la régularité plutôt que l'idiosyncrasie. *Y. Apresjan et al. (éds), Meanings, texts and other exciting things: a festschrift to commemorate the 80th anniversary of Professor Igor Alexandrovic Mel*, 602-612.

Vendler, Z. (1957). Verbs and times. *The philosophical review*, 143-160.

Vendler, Z. (1967). *Linguistics in philosophy*.

Veselovská, L. (2000). Od bariér k minimalismu: Některé aspekty poslední vývojové změny chomskyánského modelu jazyka. *SaS 62, 2001*, 274–292.

Vikner, C. (1980). L'infinif et le syntagme infinif *Revue romane*, 15-2, 252-291. [Online].
Copenhague: Institut d'Etude Romanes de l'Université de Copenhague.

Vladimír Petkevič (2006): Reliable Morphological Disambiguation of Czech: Rule-Based Approach is Necessary. In: *Insight into the Slovak and Czech Corpus Linguistics (Šimková M. ed.)*. Veda, Bratislava, pp. 26-44.

Seznam tabulek

Tabulka 1	39
Tabulka 2	9
Tabulka 3	42

Seznam grafů

<i>Graf 1: Distribuce nejfrekventovanějších přídavných jmen</i>	64
---	----

Přílohy

Graf 1: Distribuce nejfrekventovanějších přídavných jmen

